

Hoofstuk 11

Geele Andries van der Walt (a)

(c. 1705 – c. 1757)

Oriëntasie

Geele Andries van der Walt kom in 1727 in die Kaap aan. Hy was afkomstig van Veenwouden in Friesland, 'n provinsie van Nederland. Hy is omstreeks 1705 gebore en is omstreeks 1757 oorlede toe hy nagenoeg 52 jaar oud was. In die Kaap was hy eers in diens van die VOC, later 'n kneeg en daarna 'n boer.

Toe Andries 37 jaar oud is, trou hy in 1742 met die agtienjarige Johanna Weyers. Sy is in die Kaap gebore in 1724 en is oorlede in 1766 toe sy 42 jaar oud was. Andries en Johanna het acht kinders en 87 kleinkinders gehad. Johanna het na Andries se dood weer getrou met Christiaan Gottlieb Lessing.

Erkenning

Daar het reeds twee stamregisters van die Van der Walts verskyn:

- Van der Walt C. M., Van der Walt E. J. en Van der Walt T. S. P. Geredigeer deur Jooste, E. P. en Groesbeek I. *Die Familie Van der Walt in Suid-Afrika*.¹
- Van der Walt A. J. en Van der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*.²

In die twee stamregisters is, na uitgebreide navorsing, breedvoerig berig oor die eerste Van der Walt-gesin. Die boeke bevat waardevolle agtergrondinligting wat nie meer alhier volledig weergegee word nie. Daar word met groot waardering in hierdie stuk gebruik gemaak van inligting wat in die twee boeke voorkom.

In hierdie hoofstuk

Andries en Johanna

Andries – bl. 252

Hendrik – bl. 254

Renske – bl. 258

Tjaart – bl. 260

Johannes Petrus – bl. 266

Anna Maria – bl. 271

Johanna Catharina – bl. 274

Nicolaas – bl. 277

Genealogiese gegewens

a **VAN DER WALT, Geele Andries**: *Friesland, Veenwouden c. 1705³; †c. 1757⁴.

x Stellenbosch 16.11.1742⁵: **WEYERS, Johanna**: *12.1.1724⁶; ~Stellenbosch 27.8.1724⁷; †7.11.1766⁸. Dogter van Heinrich WEYERS en Anna Elizabeth GERRITS.

[Johanna Weyers trou weer:

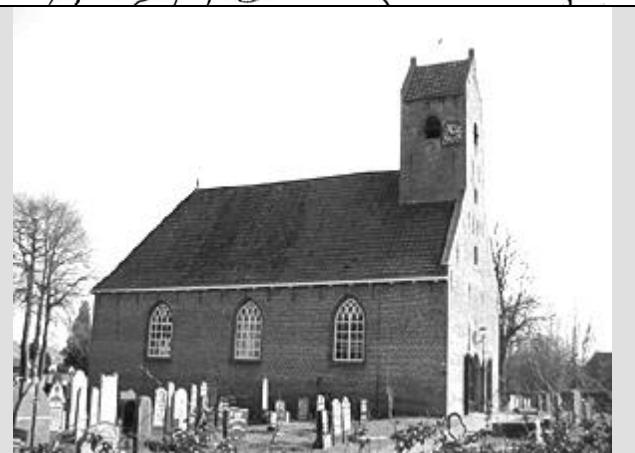
xx Tulbagh 25.11.1759⁹: **LESSING, Christiaan Gottlieb**: *Duitsland 29.3.1724¹⁰; †Tulbagh, Roodezand 3.3.1788¹¹. Seun van Johan Georg LESSING en Johanna Sophia DONATH.

[Christiaan Gottlieb Lessing trou weer:

xx Tulbagh 25.9.1868: **POTGIETER, Isabella**: ~14.9.1727. Weduwee van Anthony Lombard.¹²]

Kaart nr. 44: Benaderde ligging van Veenwouden

Hervormde Kerk in Veenwouden: Die Johanneskerk

Die Schierstins in Veenwoude. 'n Middeleeuse vesting

Van Friesland na die Kaap

Geele Andries van der Walt was blybaar in die Kaap in die omgang bekend as Andries. Hy is omstreeks 1705 gebore in die Nederlandse provinsie Friesland in Veenwouden wat naby die hoofstad van Friesland, Leeuwarden, geleë is.

Andries se name kom voor as Geel Andries, Gaele Andriesz, Geele Andriesz van Veenwouden, Geele Andries van der Walde en verdere variasies daarvan. In Fries is Veenwouden Feanwalt (fean = veen en walt = bos/woud). Daar is twee sienings oor die Van der Walt-van. Een is dat dit kon ontstaan het uit die plek van herkoms en aan die Kaap ontwikkel het vanuit Feanwalt¹³. Die ander is dat Andries met die van Van der Walt uit Friesland in die Kaap aangekom het¹⁴.

Gaele(s) of Geele is 'n Friese naam wat verwys na 'n fout, gebrek, bars, ens. Dit het 'n negatiewe betekenis en kon moontlik ontstaan het as 'n spot- of skeldnaam¹⁵.

Die volgende is bekend ten opsigte van die voorouers van Andries¹⁶:

- Sy vader was Andries Gaeles, maar die naam van sy moeder is nie bekend nie. Sy vader het geboer op grond wat hy gehuur het.
- Sy oupa was Gaele Lieuwes en hy is in 1701 oorlede. Hy was getroud met Jancke Andrijs.

Johanna Weyers

Johanna Weyers is in 1724 in die Kaap gebore. Sy was die dogter van Heinrich Weyers en Anna Elizabeth Gerrits. Heinrich (Hendrik) Weyers was afkomstig van Epe/Eppe wat 'n dorpie in óf Nederland óf Duitsland kan wees en kom in 1702 in die Kaap aan. Hy was eers 'n soldaat en vanaf 1714 'n burger. Hy sterf in 1725.

Heinrich trou in 1718 met Anna Elisabeth Gerrits en hulle het blybaar vier dogters gehad, met die gevolg dat Heinrich nie 'n verdere nageslag met die Weyers-van gehad het nie. (Daar was egter ander Weyerse met 'n nageslag). Anna Elisabeth Gerrits se voorgeslagte was soos volg:

- Haar ouers was Caspar Gerrits en Elsje Speldenberg (Pyl) wat getroud is in 1693. Caspar het vanaf Nijmegen in die huidige Duitsland gekom en is oorlede in 1719¹⁷. Elsje is gebore omstreeks 1679.

Geele Andries van der Walt (a)

- Elsje Speldenberg se ouers was Hendrik Speldenberg wat getroud was met Arriaantje van Cathrynf oftewel Adriaenje Gabrielsz wat die dogter was van Catharina van Malabar¹⁸.

*Johanna d' Vaders Weyers Andries, Broeder Anna Cyntia Gerrits
27 Augs 1724.*

Volgens die inskrywing hierbo, in die doopregister, is Johanna Weyers op 27 Augustus 1724 gedoop.

Soldaat, Kneeg en Boer

Andries kom in 1727¹⁹ in die Kaap aan op die *Huis Assenberg*²⁰ as 'n matroos in diens van die VOC. Daar is nie veel gegewens oor sy vroeë jare aan die Kaap beskikbaar nie. In 1729 word die Matroos Geele Andries aangedui as Poshouer van die buitepos te Vishoek (met 4 matrose). In 1730 is sy rang Kwartiermeester en hy bly die Poshouer tot 1734²¹. Volgens Sleigh het Andries na sy "ontslag" in 1734 vir tien jaar as kneg by boere gewerk voordat hy in 1745 'n boer geword het²². Hy vra in 1745 sy dokumente as Vryburger aan²³.

Op 25.1.1735 neem Arnoldus Johannes Basson vir Geele Andries van Veenwouden in diens as kneg teen vergoeding van f14 en die voorsiening van kos, drank en goeie huisvesting²⁴. Die kontrak is op 6.2.1736 vir nog 'n jaar verleng en op 27.2.1737 opgeskort. Andries het sy rang as Kwartiermeester in diens van die VOC behou en was dus 'n leenkneg wat in diens van die VOC gebly het, maar hom uitverhuur het as kneg.

*als knecht, en dat wat heudelyke dienste hem
Vindcas mogte benodigen Maandelyks omme ofte
Voor de somma van veertien Caabse guldens,
borrel en behalven het onderhout van Spys, —
daank en goede huys vesting*

Uittreksel uit die kontrak tussen Arnoldus Johannes Basson en Andries:
"... als knecht,voor de somma van veertien Caabse guldens boven
en behalven het onderhout van Spys, drank en goede huijs vesting"

Op dieselfde dag wat sy vorige kontrak verstryk, neem Jan Cornelisz Olivier vir Geele Andries in diens as kneg teen 'n vergoeding van f15 (Indiese valuasie), vry tabak, kos en drank sowel as goeie huisvesting. Die kontrak is opgeskort op 10.8.1740²⁵. Op daardie selfde dag neem Jacob Cloete vir Geele Andries in diens as kneg teen f16 (Indiese valuasie) en die voorsiening van kos, drank en huisvesting. Die kontrak is verleng in 1741 en 1742 en eindig op 16 Januarie 1744²⁶.

Andries was ook op een of ander wyse betrokke by die "opstand" van Estienne Barbier. Barbier was 'n drostersant. Hy het 'n klompie mense gekry om hom te ondersteun. In die notule van die Politieke Raad van 21 Maart 1739, word verwys na: "Estienne Barbier, bij sig hebbende dese volgende manschappen, namentlik Lodewijk Putter, Hendrik Ras, Jan Olevier Cornelisz, Andries van der Walde, Sijbrand van Dijk, Jan Jacobsz van de Caab, Gerrit van Schalkwijk, Gerrit van Wijk, Christoffel van Wijk, Arnoldus Basson en Frans Campher, alle te paard met volle monteeringe,..."²⁷

Handtekeninge van Geele Andries van der Walt

Daar is onsekerheid oor die geletterdheid van Andries. Nogtans het hy blykbaar 'n aantal dokumente onderteken. Daar is natuurlik altyd die moontlikheid dat iemand anders die naam geskryf het. Tog is dit in die dokumente die enigste konstante handskrif terwyl die ander wissel.

25.1.1735²⁸

27.2.1737²⁹

27.2.1737³⁰

10.8.1740³¹

20.8.1740³²

Daar is aan al die persone wat hulle by Barbier geskaar het, amnestie aangebied indien hulle aan 'n veldtog onder leiding van Johannes Cruywagen teen die Khoi-Khoi sou deelneem om geroofde vee terug te kry. Toe die voorwaardes aan "... Augustus Lourense, Jan Goes, Andries van der Walde, Arnoldus Basson ..." gestel is, het hulle dit aanvaar en deelgeneem aan die veldtog³³.

Op 16 November 1742 trou Andries met Johanna in Stellenbosch. Sy beroep word in die huweliksregister aangedui as Kwartiermeester in diens van die VOC. Hy was toe 37 jaar oud en sy agtien. Hy was toe reeds vyftien jaar aan die Kaap.

16 Geele Andriesse van der Wald, Quartier-meester in diens der E.
Compagnie jongman met Johanna Weijers van Cabo de goede Hoop, jonge dogter

Inskrywing van huwelik van Geele Andries en Johanna op 16 November 1742 te Stellenbosch³⁴

"16 Geele Andriesse van der Wald, Quartier-meester in diens der E. Compagnie jongman, met Johanna Weijers van Cabo de goede Hoop, jonge dogter."

Eiendom en woonplekke

Die eerste plaas waarop weiregte aan Andries toegeken is, is die plaas **Uitkyk** (tans nr. 67)³⁵. Die toekenning van die plaas "... over het Doornrivier..." word gemaak op 15 November 1746³⁶. Die plaas is geleë in die Roggeveld noordwes van Sutherland in een van die baie koue dele van Suid-Afrika. Hierdie plaas is behou tot Andries se dood en het na sy vrou se tweede huwelik oorgegaan na haar tweede man, Christiaan Gottlieb Lessing. Later het Andries en Johanna se dogter Renske en haar man, Hendrik Olivier, op die plaas gewoon.

Op 25 September 1751³⁷ kry Andries weiregte op **Kruysrivier** (tans nr. 109)³⁸, suidoos van Uitkyk. Ongeveer 'n jaar later, op 25 November 1752³⁹ kry Andries weiregte op die plaas **Quachafontein** (tans nr. 66)⁴⁰, wat noord-oos van Uitkyk geleë is. Hierdie plaas was ook later in die besit van Hendrik Olivier wat met Andries en Johanna se dogter Renske getroud was.

Die volgende plaas waarop Andries weiregte⁴¹ verkry is **Brandwacht** (tans nr. 46)⁴². Die plaas is noord van Sutherland geleë. Die plaas **Groote Klavervleij** is op 21.6.1756⁴³ aan Andries toegeken. Die plaas was moontlik 'n veepos onderkant die Roggeveldberge, maar die plaas word nie op die beskikbare kaarte aangedui nie.

In Andries se boedel word ook 'n plaas "... de Mattjes Fontein geleegen in 't Roggeveld onder 't district van Drakenstein ..." genoem. Die inventaris⁴⁴ van sy boedel is egter meer as 'n jaar en 'n half na sy dood gefinaliseer. In die boedel is hy twee jaar se jaargelde skuldig vir Uitkyk en Quachafontein, terwyl daar een jaar se gelde ten opsigte van Matjiesfontein uitstaande is. Dit is dus moontlik dat die plaas na sy dood toegeken is.

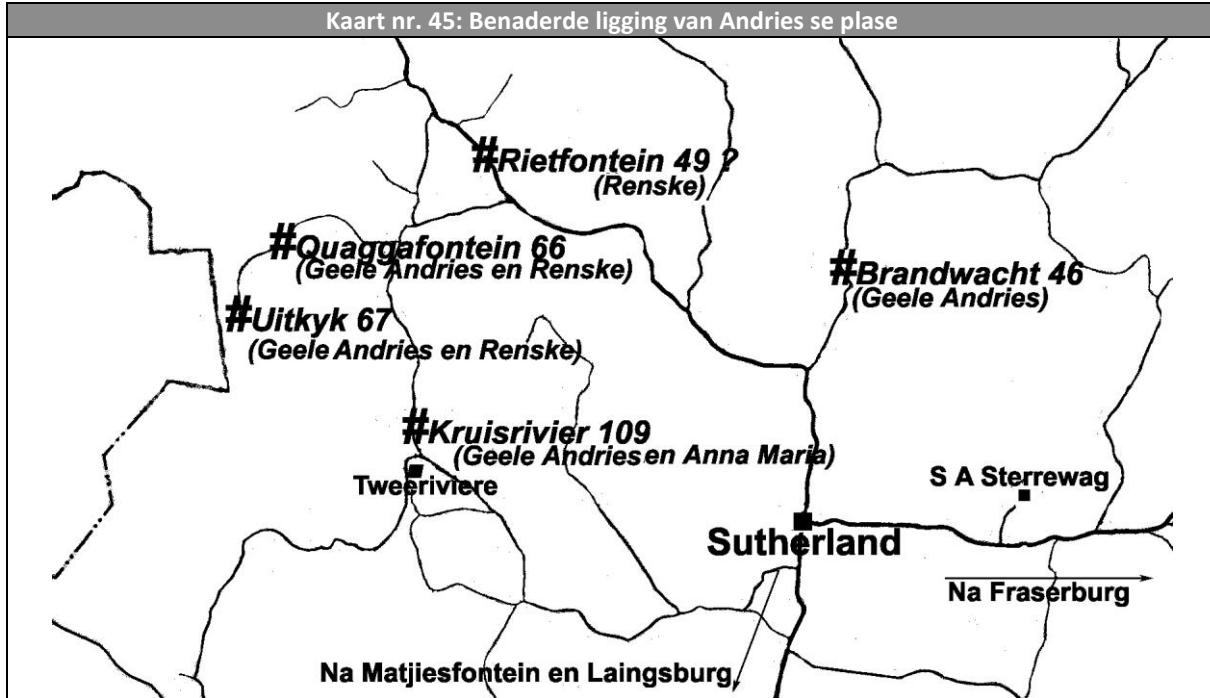
Uittreksel uit die toekenningsbrief van Kruisrivier

Stellenbosch

(Werd door dezen gepermitteerd aan den landbouwer geele Andriesz van der walt, omme voor den tyd van een geheel Jaar met sijn Vee te mogen gaan leggen en weijden op die plaats genaemt, de Kruisrivier, geleegen over die doorn rivier in 't Rogge veld / Zynnde de verlaatene plaatt van den meede Landbouwer Johannes Kruger:/.....”

“Werd door deesen gepermitteerd aan den landbouwer geele Andriesz van der walt, omme voor den tyd van een geheel Jaar met Sijn Vee te mogen leggen en weijden op de plaats genaemt de Kruisrivier, geleegen over die doorn rivier in 't Rogge veld / Zynnde de verlaatene plaatt van den meede Landbouwer Johannes Kruger:/.....”

Kaart nr. 45: Benaderde ligging van Andries se plase

Die gesin

Andries en Johanna het agt kinders gehad, naamlik:

- Andries, getroud met Johanna Maria van der Merwe.
- Hendrik, getroud met Hester Venter.
- Renske, getroud met Hendrik Olivier.
- Tjaart, getroud met Anna Martha Venter en later met Maria Elizabeth Venter.
- Johannes Petrus, getroud met Alida Johanna Venter.
- Anna Maria, getroud met Johannes Albertus Venter.
- Johanna Catharina, getroud met Jan Venter.
- Nicolaas, getroud met Maria Jacoba Coetzee.

Dit is opvallend hoeveel van die Van der Walt-kinders met Venters getroud is:

- Twee (Anna Maria en Johanna Catharina) was getroud met seuns van Pieter Venter (b5).
- Hendrik, Tjaart (eerste huwelik) en Johannes Petrus was getroud met dogters van Jan Hendrik Venter (b5c1), die oudste seun van Pieter Venter (b5).
- Tjaart se tweede huwelik was met 'n niggie van sy eerste vrou, die dogter van Petrus Venter (b5c2), die tweede seun van Pieter Venter (b5).

Andries het gesorg vir die onderwys van die kinders en uit Andries se boedel moes Rds. 36 agterstallige skoolgeld aan Christiaan Lessing betaal word.

Toe Andries vroeg in 1757 oorlede is, was die kinders tussen 14 jaar en drie maande oud. Hulle het dus saam met die Lessing-kinders in die Lessing-huishouding groot geword.

Soos aangetoon sal word in die stories van die kinders, was almal – behalwe Renske – deel van die trekboerbeweging na die omgewing van die huidige Middelburg KP en ander plekke in die ooste van die Kaap.

Latere lewensjare

Op 19 Augustus 1756 onderteken Andries en Johanna 'n testament⁴⁵ wat, vry vertaal, soos volg lees:

In die naam van God, die Vader, die Seun en die Heilige Gees, het ons beide hierdie geskrif laat maak, Geel Andries van der Walt en sy huisvrou Johanna Weijers, dat as dit gebeur dat die Here een van ons uit die wêreld haal, die een wat die langste bly leef in volle besit van die boedel kom tot die tyd dat so een hom/haar weer in die huwelik begewe, hetsy die man of vrou. Dan moet die boedel deur die Weesheer getakseer en waardeer word. Rds. 366 vermaak ons aan ons kinders as eerste verpligting teen die boedel. Ook bemaak ons beide die som van f25 aan die armes. Amen.

Hulle teken albei die testament met kruisies.

Andries is oorlede na die dag van die doop van hul kind Nicolaas, op 13 Februarie 1757, en voor 18 Februarie 1757 toe na sy vrou as 'n weduwee verwys is. Hulle testament word dan ook op 7 Maart 1757 by die Weesheer ingedien.

In die finale inventaris van Andries se boedel, soos voltooi op 8 November 1759, (wat saamhang met Johanna se huwelik met Christiaan Lessing op 2 November 1759) word die volgende ingesluit⁴⁶:

- Drie mansslawe met die name September van Malabar, Admiraal van Malabar en Maij van Ternate.
- Vee: 197 beeste, 4313 skape, 154 bokke en 9 perde.
- Plaas- en ander gereedskap, insluitende 'n ploeg.
- Meubels: 2 tafels, 5 stoele, 2 ou kiste, 2 klein kiste, 2 ou katels, 3 beddens met toebehore.
- Kombuis- en eetgereedskap, insluitende: 8 emmers, 'n bottervat, 3 karrings, 5 ysterpotte, 2 teeketels, 'n konfoor, 9 tinborde, 3 tinkomme, 2 porseleinskottels, 4 porseleinborde; 1 dosyn halfgeslete teelepels, 1 dosyn ystervurke, 6 kommetjies en 'n koffiemeul.
- Wapens: 2 snaphane.
- Vervoer: 1 halfgeslete wa, 1 ou wa met drie wiele en 2 halfgeslete saals. Sommige van die perde en beeste wat reeds hierbo genoem is, moet eintlik hier ook in ag geneem word.

Al die vee en goedere in die inventaris was op Uitkyk, wat bevestig dat hulle daar gewoon het. Daar kan uit die inventaris afgelei word dat hulle, wat vee betref, 'n groot boerdery gehad het. Dit is egter opvallend dat daar min meubels en eetgereedskap was terwyl al die kinders nog klein en in die huis was.

Johanna se tweede huwelik

'n Bietjie meer as 2½ jaar na Andries se dood trou Johanna op 25 November 1759 te Tulbagh met Christiaan Gottlieb Lessing. Hulle was toe albei 35 jaar oud.

Christiaan is gebore in Duitsland op 29 Maart 1724. Hy was die seun van Johann Georg Lessing en Johanna Sophia Donath. Hy kom in 1748 as matroos vanaf Kamense, Sakse, in die Kaap aan.

Christiaan⁴⁷ gaan in 1751 'n kontrak met Stephanus Walters aan om hom te dien as kneeg en die kontrak word telkens verleng tot 1759⁴⁸. Dit is moontlik ingevolge hierdie kontrak dat hy as onderwyser optree en ook aan die Van der Walt-kinders onderwys gee, soos blyk uit die bedrag wat na Andries se dood aan hom vir skoolgeld verskuldig was.

Christiaan word in 1759, die jaar van sy huwelik met Johanna, 'n vryburger. Vanaf 1759 ressorteer hulle onder die Distrik Stellenbosch, vanaf 1769 onder Swellendam, vanaf 1777 weer onder Stellenbosch en vanaf 1784 onder Tulbagh⁴⁹.

Christiaan en Johanna het vier kinders gehad, naamlik:

- Johanna Sophia Lessing wat skynbaar vroeg oorlede is.
- Johanna Elizabeth Lessing, getroud met Johannes Jurgen du Preez.
- Johannes Christiaan Lessing, eers getroud met Lasya Christina Venter en later met Hester (Margaretha) van Wyk.
- Johanna Margaretha Lessing, getroud met Charl Marais.

Op 27 Februarie 1765 maak Christiaan alleen 'n testament wat betrekking het op die Lessing-kinders⁵⁰. Op hierdie testament kom sy handtekening, soos hierbo, voor.

Johanna is op 7 November 1766 oorlede. Sy was 42 jaar oud. Johanna was 14 jaar getroud met Geele Andries en bykans 7 jaar met Christiaan Lessing. Deur die kinders wat uit die twee huwelike gebore is, word sy die stammoeder van beide die Van der Walts en die Lessings. Sy het altesaam 12 kinders gehad.

Uit die inventaris⁵¹ wat opgestel is na die dood van Johanna, blyk dit dat die meubels, plaas- en ander gereedskap asook die kombuis- en eetgereedskap aansienlik toegeneem het. Die volgende was, onder andere, in die boedel:

- Twee leningsplase: Uitkyk en Quachafontein.
- Vier manslawe: September van Malabar, Julij van Bengale, Maij van Madagaskar en Baatjoe van Bengale. Een vroueslaaf: Catrijn van Bengale. Een slawekind: Silvia van die Kaap.
- Vee: 20 perde, 4457 skape, 36 bokke en 167 beeste.
- Plaas- en ander gereedskap, insluitende 2 ploeë en 'n eg.
- Wapens: 5 geweers en 3 koeëlvormers.
- Vervoer: 2 ossewaens en rygoed vir perde.
- Silwer en goue juwele: "... 1 silvere beugel, 1 zilverre snujfdoos, een goude ring, een paar zilverre handsknoopen, en een paar silvere schoengespen ...".

Christiaan trou op 25 September 1768 met Isabella Potgieter. Hulle het een dogter gehad, nl. Martha Theresia Lessing wat getroud was met Paul Fouche. Christiaan is op 3 Maart 1788 in die Distrik Tulbagh oorlede. Hy was bykans 64 jaar oud.

Ooreenkoms van Andries om as kneg te dien

Huijden den 24. Febr. 1737
 Compreeerde voor my Willem van Kerckhof
 Eerste geswoore Clercq ter politieke Secretarie
 alhier aan Gabs de Goede Hoop, presentie
 naargen: getuigels den Landbouwer Arnold,
 Johannes Basson, sal mondeling last
 hebbende van den Meede Landbouwer Jan
 Cornelisz. Olivier, ter ure en den
 Quartermester Geele Andries van
 Veenwoude, ter andere tijde, inde verklarede
 den eersten Compagnie volgens Verlunde
 Ordonnante van den Eersten Heer Gouverneur
 de dato desed in ~~U~~ dienst der Keuning
 overgenomen te hebben den tweeden Compagnie
 omme g'm. Olivier voor den tyt van enghel
 Jaar trouw en naardig te dienen als
 kneg in tot wat redelyke dienst en hem
 vorder mogte benodigen, maandelyksomme
 ofte voor de somma van Vijftien Guldins
 Indische Valuatie en vry tabacq, boren
 en behalven het onderhoud van spijt drank
 en goede Huijvesting, sonder dat hij
 Eerste Compagnie hem tweede Inmiddels
 aan een ander vermag over te doen op de
 penaltigten daar toe staande, blijvende
 hij tweede Compagnie ook gehouden, bij opbot.

Die eerste bladsy van 'n kontrak van 27 Februarie 1737

In die kontrak kom Geele Andries van Veenwoude ooreen om vir Jan Cornelisz Olivier vir 'n jaar getrou en ywerig as kneg te dien. Arnoldus Johannes Basson gaan die ooreenkoms namens Olivier aan, soos mondeling deur Olivier gemagtig.

Andries moet aan Olivier die dienste lewer wat redelikerwys van hom verwag kan word. In ruil daarvoor moet Andries f15 (Indiese valuasie), vry tabak, kos, drank en huisvesting ontvang.

*Geele Andries van der Walt
en Johanna se kinders*

Andries van der Walt (61) (c. 1743 – c. 1776)

Oriëntasie

Andries jr. is ongeveer 1743 gebore en was 33 jaar oud toe hy in 1776 oorlede is. Hy was 'n boer.

Die 25-jarige Andries jr. trou in 1768 met die 17-jarige Johanna⁵² van der Merwe. Hulle was agt jaar getroud en het twee dogters gehad.

Johanna van der Merwe trou weer op 27-jarige leeftyd met Johannes Lodewicus Olivier, wat toe 19 jaar oud was. Hy is gebore c. 1759 en was 65 jaar oud toe hy oorlede is in 1824. Hulle het drie kinders gehad.

Genealogiese gegewens

b1 VAN DER WALT, Andries: *c. 1743⁵³; ≈Stellenbosch 10.11.1743⁵⁴; †Tulbagh 5.6.1776⁵⁵.

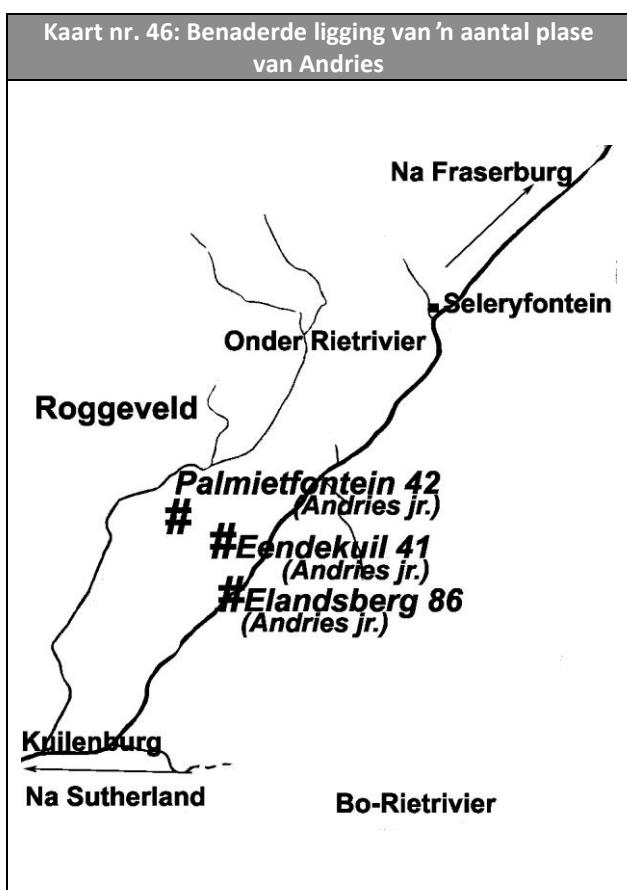
x 28.2.1768⁵⁶: VAN DER MERWE, Johanna Maria: *c. 1751⁵⁷; ≈Tulbagh 26.12.1751⁵⁸. Dogter van Hendrik VAN DER MERWE en Hester PIENAAR.

[Johanna Maria van der Merwe trou weer:

xx 19.7.1778⁵⁹: OLIVIER, Johannes Lodewicus: *c. 1759⁶⁰; ≈19.8.1759⁶¹; †Cradock Dist. Soutpansdrif 11.7.1824⁶². Seun van Philip Arnold OLIVIER en Anna Catharina PUTTER.

Johannes Lodewicus Olivier trou weer:

xx 5.4.1795. ALBERTS, Maria.]

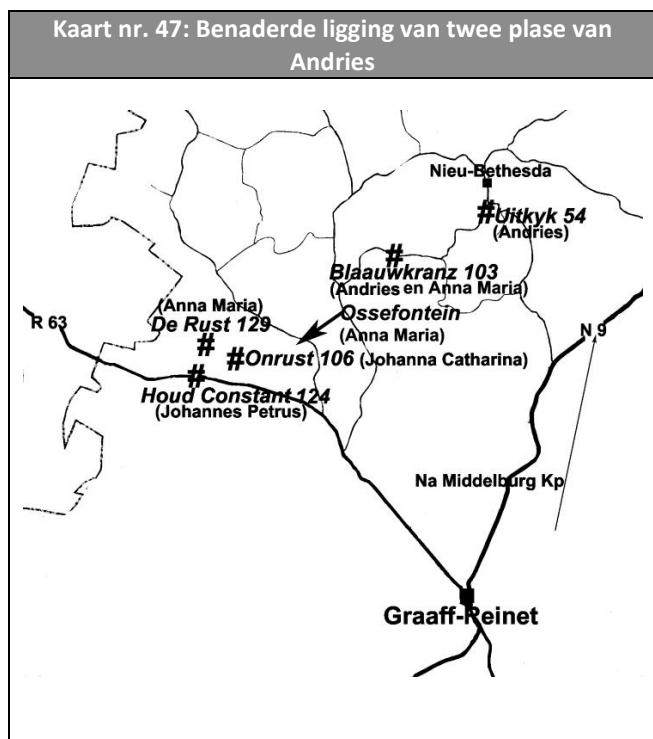
Lewensloop

Andries is omstreeks 1751 gebore en is gedoop op 10 November 1743 te Stellenbosch. Hy is oënskynlik vernoem na sy oupa. Andries was ongeveer 14 jaar oud toe sy pa oorlede is. Hy het blybaar die grootste gedeelte van sy jeug op Uitkyk in die Roggeveld deurgebring.

Hy trou op 28 Februarie 1768 met Johanna Maria van der Merwe. Sy omstreeks 1751 gebore. Sy is gedoop te Tulbagh op 26 Desember 1751. Die doopgetuies was Schalk van der Merwe en Elsje Jansen. Sy was 'n vierde geslag Van der Merwe.

Johanna se vader was Hendrik van der Merwe (c. 1714 - ?), die seun van Schalk van der Merwe (1673 - ?), die seun van Willem van der Merwe wat in 1660 in die Kaap aankom vanaf Nederland en getroud was met Elsje Cloete.⁶³

Die moeder van Johanna was Hester Pienaar (c. 1717 - ?), wat die dogter was van Pierre (Pieter) Pienaar (1690 – 1771), wat die seun was van Jacques Pinard (c. 1664 – c. 1712), wat in 1688 in die Kaap aankom uit Chartres, Frankryk, en getroud was met Marthé le Febre.⁶⁴

By dieselfde geleentheid waar Andries en Johanna getroud is, is sy broer Tjaart en suster Anna Maria ook getroud.

Die plaas **Palmietfontein** (tans nr. 42?)⁶⁵ word aan Andries toegeken op 17 Februarie 1764⁶⁶. Die ligging van die plaas is onseker, maar dit is moontlik die plaas wat naby die volgende twee please geleë is.

Die volgende plaas wat aan hom toegeken word op 7 Januarie 1766, is **Eendekuil** (tans nr. 41)⁶⁷ "... gelegen agter het Roggeveld aan de Rietrivier..."⁶⁸. **Elandsberg** (tans nr. 86)⁶⁹, wat grens aan Eendekuil word ook op 7 Januarie 1766 aan hom toegeken.⁷⁰

Kattebos "...gelegen in de Zeekoei Rivier ..." is aan Andries toegeken op 31 Desember 1768⁷¹, maar dit is nie seker waar die plaas geleë is nie. Andries het tot 1770 hier gewoon, toe hy na die Sneeuberge vertrek het.

Op 11 Julie 1770 verkry Andries weiregte op die plaas **Uijtkijk** (tans nr. 54)⁷² "...op de Sneeuwberg ..."⁷³. Soos uit die kaart hierbo gesien kan word, het twee van Andries se susters en sy broer, Johannes Petrus, ook please in die omgewing gehad.

Op 17 Oktober 1770 word weidingsregte op **Rietvallei** "... gelegen op de Sneeuwberg ..." aan hom toegeken⁷⁴. Andries verkry op 1 April 1774 weiregte op **Blaauwkrantz** (tans nr. 103)⁷⁵ "... gelegen in de Sneeuwberg ..."⁷⁶.

Soos uit die bogemelde toekenning van please gesien kan word, was Andries een van die vroeë trekboere wat na die ooste getrek het. Ook duï die toekenning op kort bewoning van please, voordat verder getrek is. Die redes vir die trekboere se beweging van een plaas na die ander was, byvoorbeeld, swak weiding, droogtes en plae soos sprinkaanplae⁷⁷. In sommige gevalle het stropende inboorlinge hulle ook genoodsaak om te trek.

Andries en Johanna het twee dogters gehad, naamlik:

- Hester Sophia, getroud met Pieter Venter – 'n neef van haar.
- Johanna Maria, getroud met Stephanus Fourie.

Andries is oorlede op 5 Junie 1776 toe hy nagenoeg 33 jaar oud was. In die tweede Van der Walt-boek⁷⁸ word enersyds aangedui dat vermoed word dat Andries begrawe is op Blaauwkrantz⁷⁹, maar andersyds word aangedui dat hy te Tulbagh⁸⁰ oorlede is.

Johanna was nagenoeg 25 jaar oud toe Andries oorlede is. Sy trou weer en wel met Johannes Lodewicus Olivier op 19 Julie 1778. Sy was toe 27 jaar oud en Olivier 19 jaar. Hulle het twee seuns gehad, naamlik Philippus Arnoldus en Johannes Lodewyk⁸¹.

Johanna is oorlede tussen 1786 toe haar en Olivier se laaste kind gebore is, en sy volgende huwelik in 1795. Olivier oorleef Johanna en trou met Maria Alberts, saam met wie hy nog vyf kinders gehad het, nl. Johannes Lodewyk, Gerbrecht Levina Catharina, Hendrik Willem, Anna Catharina Sophia en Gerrit Jacobus⁸².

Hendrik van der Walt (62)

(c. 1745 – ?)

Oriëntasie

Hendrik van der Walt is omstreeks 1745 gebore. Dit is moontlik dat hy omstreeks 1809 oorlede is toe hy 64 jaar oud was. Hy was 'n trekboer.

Die 21-jarige Hendrik trou in 1766 met die 16-jarige Hester Venter. Sy is ongeveer 1750 gebore en is oorlede c. 1827 toe sy 77 jaar oud was. Hulle het 14 kinders gehad.

Genealogiese gegewens

b2 VAN DER WALT, Hendrik: *c. 1745⁸³; ≈Stellenbosch 14.2.1745⁸⁴.

x Tulbagh 12.10.1766⁸⁵: VENTER, Hester: *Tulbagh c. 1750⁸⁶; ≈Tulbagh 1.2.1750⁸⁷; †c. 1827⁸⁸. Dogter van Jan Hendrik VENTER en Johanna Maria BUYS.

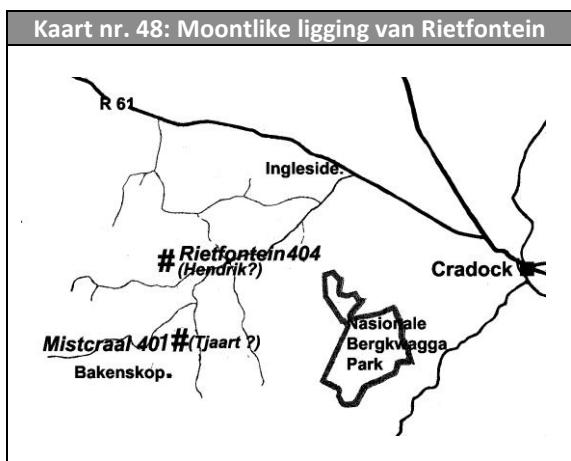
Lewensloop

Hendrik is omstreeks 1745 gebore en gedoop te Stellenbosch op 14 Februarie 1745. Hy is vernoem na sy oupa aan moederskant. Daar is 'n aantekening in die doopregister dat die ouers self die doopgetuies is.

Hy was nagenoeg 12 jaar oud toe sy pa oorlede is. Hy het blykbaar die grootste gedeelte van sy jeug op Uitkyk in die Roggeveld deurgebring.

Hy trou op 12 Oktober 1766 met Hester Venter. Sy is omstreeks 1750 gebore en is gedoop te Tulbagh op 1 Februarie 1750. Sy is blykbaar vernoem na haar ouma aan moederskant, Hester Nel.

Hester Venter was 'n agterkleindogter van Hendrik Venter en Anna Viljoen. Daar is by die skryf hiervan steeds navorsing oor die herkoms van Hendrik Venter en sy aankoms in die Kaap aan die gang. Anna Viljoen was die dogter van Francois Villon en Cornelia Campenaar. Francois was afkomstig van Clermont in Frankryk en kom in 1670 in die Kaap aan⁸⁹.

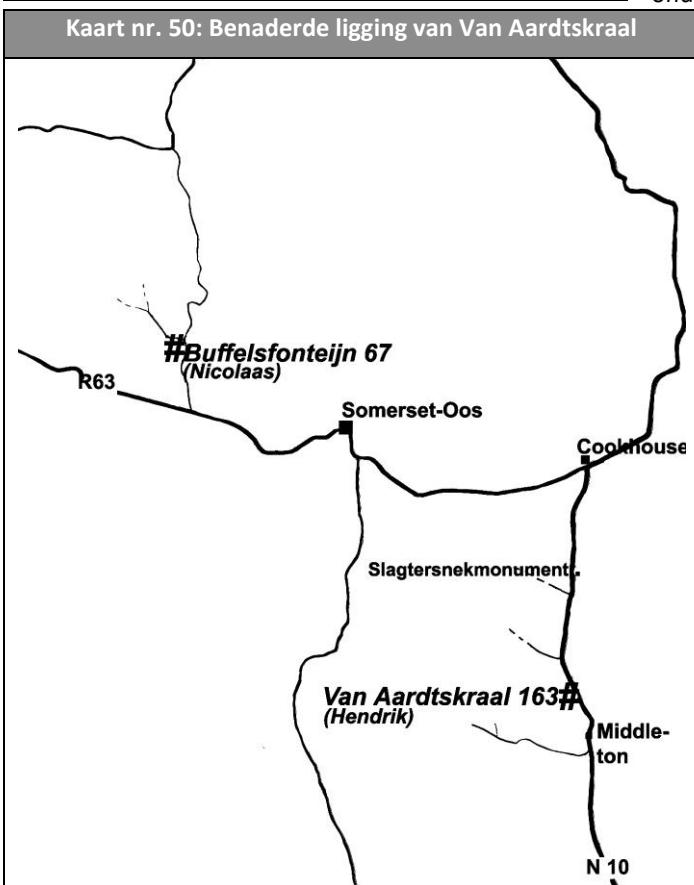
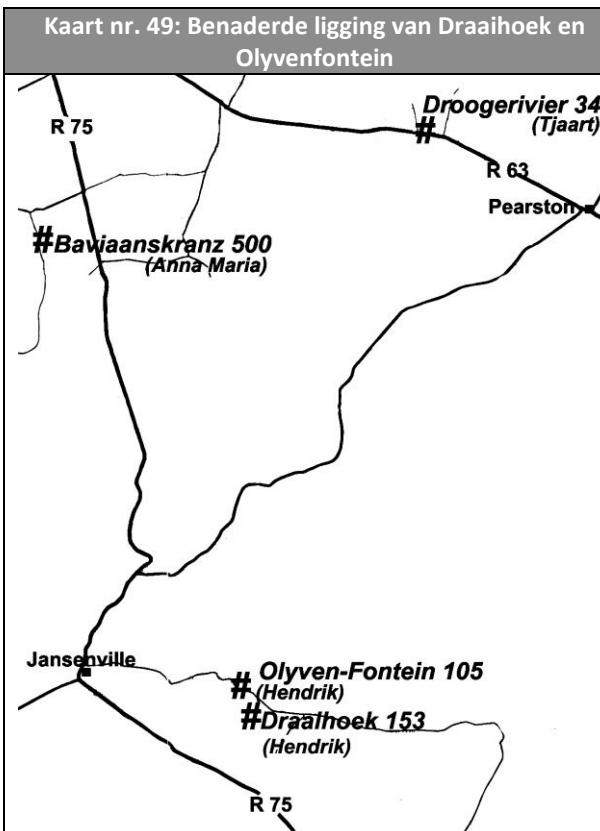

Hester se ouma, Hester Nel, was die jongste dogter van Guillaume Neel/Nel van Rouaan, Normandië in Frankryk en Jeanne de la Batte van Samour langs die Loirerivier in Frankryk, wat voor 1690 in die Kaap aankom as Franse vlugtelinge⁹⁰.

Hendrik was ook 'n trekboer wat van die Roggeveld weggetrek het na die Sneeuberge, die omgewing van die Sondagsrivier en later na agter die Renosterberg.

Die plaas **Doornberg**⁹¹ aan die Seekoeirivier is aan Hendrik toegeken op 31 Desember 1768. Die ligging van die plaas kan nie met die beskrywing opgespoor word nie. Hy het weieregte op die plaas gehad tot 1787.

Die tweede plaas wat aan Hendrik toegeken word op 16 Oktober 1771, is **Ezelsfonteinen**⁹². Ook hierdie plaas se ligging kan nie bo twyfel bepaal word nie.

Die volgende plaas wat Hendrik ontvang is **Rietfontein** "... gelegen op de Sneeuwberg ..." wat op 24 Maart 1772 aan hom toegeken word⁹³.

Blybaar is Rietfontein naby Mistkraal van Hendrik se broer Tjaart geleë. Daar is egter 'n mate van onsekerheid oor watter Mistkraal hier ter sprake is. In twee gevalle is daar 'n Rietfontein naby 'n Mistkraal. Kaart nr. 48 duï die mees moontlike ligging aan, wes van Cradock. In daardie geval sou die plaas dan **Rietfontein** (tans 404)⁹⁴ wees. Die ander ligging is suid van Somerset-Oos en Cookhouse, in welke geval dit dan **Rietfontein** (tans A159) sou wees.

Op 5 Junie 1777 neem die Politieke Raad in Kaapstad 'n brief wat deur 'n aantal inwoners van die Sneeuwberggebied onderteken is, in behandeling⁹⁵. Die brief is, onder andere, deur Hendrik en sy broer Johannes Petrus onderteken. Die brief bring "... den droevigen toestant te kennen, hoe wij heeden in Camdebo op Sneeuwberg woonagtig zijn ..." en dat "... wij integendeel alle ureen in groot gevaar van ons Leeven moeten leeven ..." Die toestand is die gevolg van aanvalle deur Khoisan en die onvermoë om hulle onder beheer te bring.

Daar word vermeld dat 'n aantal koloniste reeds getrek het en dat die ondertekenaars nie seker is of hulle ook maar moet trek nie.

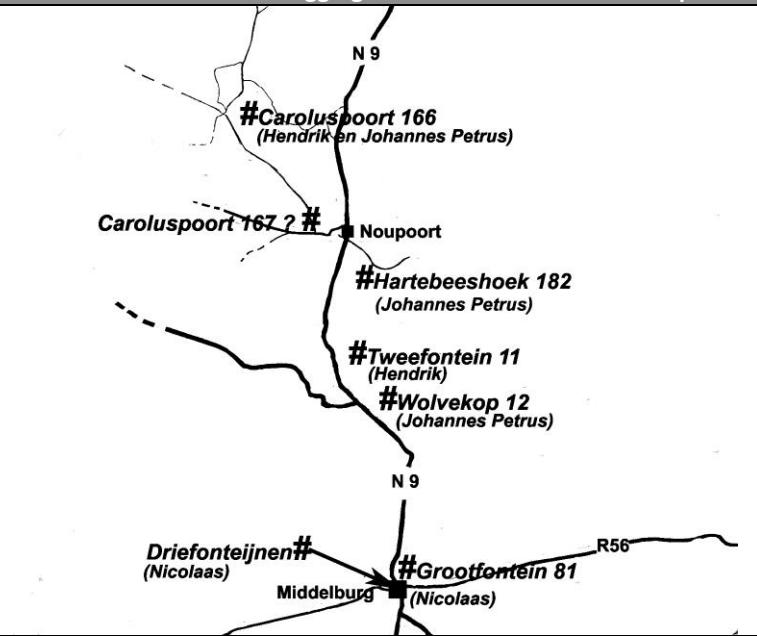
Hulle vra egter eers nog hulp van die owerheid aan. Die Politieke Raad bewillig ammunisie sodat die verdediging onderneem kan word. Soos uit die verdere verloop van Hendrik se grondbesit gesien kan word, het ook hy uit die gebied getrek.

Die volgende plaas wat in 1781 aan Hendrik toegeken word, is Olijvenhoutsfontein⁹⁶, wat tans **Olyven-Fontein**⁹⁷ is. In 1781 word die plaas **Draaihoek**⁹⁸ wat aan die suidekant aan Olyven-Fontein grens, aan hom toegeken⁹⁹.

In 1781 word ook **Van Aardtskraal**¹⁰⁰ aan Hendrik toegeken¹⁰¹.

Op 27 Oktober 1781 word **Grootfontein** agter die Sneeuwberg aan hom toegeken¹⁰². (Vir ligging kyk by Nicolaas b8.)

Kaart nr. 51: Benaderde ligging van Tweefontein en Caroluspoort

Caroluspoort 167 wat suid van die genoemde plaas en net wes van Noupoort geleë is.

Volgens die gegewens oor opgaafrolle, wat hieronder verstrek word, het Hendrik 'n gemiddelde boerdery aan die gang gehad.

Hendrik en Hester se testament van 30 April 1807¹⁰⁸ is op 25 Maart 1809 by die Weesheer ingedien. Dit word gevolglik beraam dat Hendrik omstreeks 1809 oorlede is. Indien dit wel die geval is, was hy nagenoeg 64 jaar oud en hy en Hester vir omrent 42 jaar getroud.

Opgaafrolle Graaff-Reinet: Hendrik van der Walt		
Jaar	1799 ¹⁰⁹	1802/4 ¹¹⁰
Wyk (Veldkornetskap)		Renosterberg
Gesin	Mans	1
	Vroue	1
	Seuns	1
	Dogters	3
Werkers	Manlik	20
	Vroulik	25
Slawe	Manlik	2
	Vroulik	2
Vee	Perde	12
	Beeste	185
	Skape	946
	Bokke	313
Gesaaides	Gesaai	3
Tarwe (Mud)	Gewen	90
Gesaaides	Gesaai	
Koring (Mud)	Gewen	40
Gesaaides	Gesaai	2
Gars (Mud)	Gewen	41
Vervoer	Wa	1
Plase		1
Notas: Die gegewens is nie noodwendig heeltemal betroubaar nie.		

Tweefontein¹⁰³ "... gelegen agter de Renosterberg ..." word aan Hendrik toegeken op 24 Maart 1783¹⁰⁴. Hierdie plaas is geleë tussen sy broer, Johannes Petrus se plaas Wolvekop, aan die suidekant en Hartebeeshoek, wat later aan Johannes Petrus toegeken sou word, in die noorde.

Daar is ook rekord van die toekenning van die plaas **Pampoenkraal** "... gelegen aan de Zwarte Rivier in het Outeniqua Land ..." aan Hendrik op 19 Desember 1783 en dat die huur opgesê is op 19 Desember 1783¹⁰⁵.

Weiregte is op 16 Oktober 1795 toegestaan aan Hendrik ten opsigte van **Caroluspoort** (tans nr. 166)¹⁰⁶ ten noorde van Noupoort¹⁰⁷. Daar is ook 'n

Hulle het veertien¹¹¹ kinders gehad. Die meeste van die kinders wat getrou het, het met neefs of niggies en in een geval met 'n kleinniggie getrou:

- Johanna Maria, getroud met Petrus Albertus Venter.
- Andries, getroud met Johanna Maria van der Walt – sy niggie.
- Hester Sophia wat blykbaar jonk oorlede is.
- Johannes Hendrik, getroud met Johanna Maria van der Walt – sy niggie.
- Renske Aletta, getroud met Andries van der Walt – haar neef.
- Hester Sophia, getroud met Piet Venter.¹¹²
- Anna Maria, getroud

met Johannes Hendrik van der Walt – 'n neef.

- Jacoba Petronella, getroud met Hendrik Venter – haar neef.
- Anna Martha wat waarskynlik vroeg oorlede is.
- Lasya Sophia, eers getroud met Johannes Venter en daarna met Christiaan Godlieb van der Walt – twee neefs van haar.
- Maria Elizabeth, getroud met Tjaart Nicolaas Venter – haar neef.
- Jacobus Stephanus wat blykbaar vroeg oorlede is.
- Hendrina Johanna Stephina, getroud met Johannes Petrus Venter.
- Tjaart Nicolaas, eers getroud met sy kleinniggie Maria Elizabeth van der Walt en daarna met Anna Alida Cecilia Kruger.

Hester se testament van 30 Januarie 1826¹¹³ is op 14 Desember 1827 by die weesheer ingedien, tesame met 'n inventaris van haar boedel. Dit dui daarop dat sy omstreeks 1827 oorlede is. Indien dit die geval is, was sy nagenoeg 77 jaar oud en vir omtrent 18 jaar 'n weduwee.

Hester se boedel¹¹⁴ het, onder andere, 5 slawe, 2 slavinne, 'n perdewa, 'n klompie meubels, kombuisgereedskap en eetgereedskap, skryfgereedskap, 'n Bybel, 300 skape, 36 beeste en 6 perde ingesluit. Die inventaris is geteken te Renosterberg.

Renske van der Walt (b3) (c. 1746 – c. 1813)

Oriëntasie

Renske (Rensche) is gebore omstreeks 1746 en was vermoedelik 67 jaar oud jaar oud toe sy omstreeks 1813 oorlede is.

Die 19-jarige Renske trou in 1767 met die 29-jarige Hendrik Olivier. Hy is omstreeks 1736 gebore en is oorlede in 1790 toe hy 54 jaar oud was. Hulle het agt kinders gehad. Hy was 'n boer.

Genealogiese gegewens

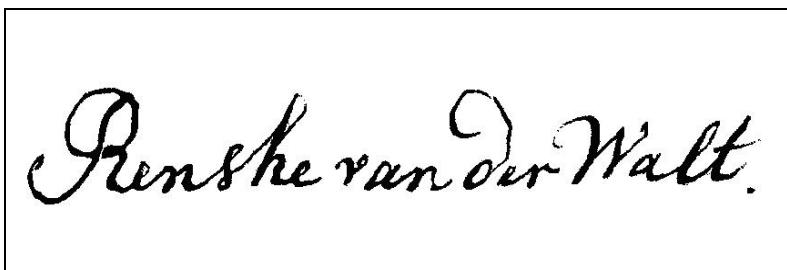
b3 VAN DER WALT, Renske: *c. 1746¹¹⁵; ≈Stellenbosch 13.11.1746¹¹⁶; †c. 1813¹¹⁷

x Tulbagh 24.3.1767¹¹⁸: OLIVIER, Hendrik: *c. 1736¹¹⁹; ≈Kaapstad 18.11.1736¹²⁰; †7.9.1790¹²¹. Seun van Gerrit OLIVIER en Maria Magdalena VAN DER WESTHUIZEN.

Lewensloop

Renske is gebore omstreeks 1746 en is gedoop op 13 November 1746 te Stellenbosch.

Sy was nagenoeg 11 jaar oud toe haar pa oorlede is. Sy het blykbaar die grootste gedeelte van haar jeug op Uitkyk in die Roggeveld deurgebring.

Sy trou op 24 Maart 1767 met Hendrik Olivier. Hy is omstreeks 1736 gebore en is gedoop te Kaapstad op 18 November 1736. Een van die doopgetuies was sy oupa Nicolaas van der Westhuizen. Hy is vernoem na sy oupa, Hendrik Corneliszoon Olivier (a2).

Hendrik se oupa, Hendrik Corneliszoon Olivier, was afkomstig van Ouwekerk in Nederland en het in 1661 in die Kaap aangekom. Hy was getroud met Beatrix Guiberthe (Gysbertha) Verwey van Woerden in Nederland, oor wie daar in Hoofstuk 3 geskryf is.

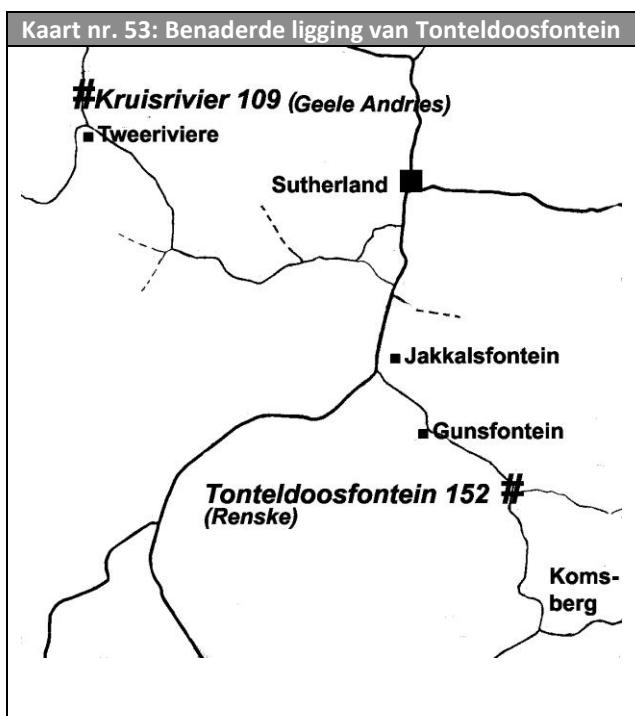
Na die dood van Johanna Weyers op 7 November 1766, het Hendrik en Renske die opstal op **Quachafontein** (tans nr. 66) verkry¹²². Op 20 April 1768 verkry hulle ook weiregte op **Uitkyk** (tans nr.67)¹²³. Die gegewens oor die twee plase is by die gedeelte oor Geele Andries, Renske se vader, verstrek.

Op 11 Augustus 1778 is die plaas **Papekuijsfontein** op die Roggeveldberge aan Hendrik toegeken¹²⁴. Die ligging van die plaas kon nie bepaal word nie. Na die dood van haar man, is die plaas **Rietfontein** (tans nr. 49?)¹²⁵ op 13 Augustus 1792 aan Renske toegeken¹²⁶. Volgens latere toekennings was die plaas **Tonteldoosfontein** (tans nr. 152)¹²⁷ ook in Renske se besit¹²⁸.

Die plaas **Bruintjesfontein** in die Koue Bokkeveld is op 1 Februarie 1793 aan Renske toegeken¹²⁹. Die ligging van die plaas kon nie bepaal word nie. Omstreeks 1793 is die plase **Brakkerivier**, "... gelegen op het Roggeveld ..."¹³⁰ en **Eendekuil**, "... gelegen agter het Roggeveld aan de Rietrivier ..."¹³¹ ook aan Renske toegeken.

Uit die gegewens oor die plase kan afgelui word dat Hendrik en Renske nie soos die meeste van die Van der Walt-kinders die trekboerroetes gevolg het nie, maar vireers in die Roggeveld aangebly het. Dit word ook bevestig in die testament van 1786 waar aangedui word dat hulle in die Roggeveld woon. Later het Renske na die Koue Bokkeveld verhuis, soos ook bevestig deur die testament van 1810.

Uit die huwelik van Hendrik en Renske is daar agt Olivier-kinders gebore¹³²:

- Gerrit Olivier, getroud met Hester Myburgh.
- Andries Olivier, getroud met Cecilia Johanna Korff.
- Martha Magdalena (Maria) Olivier wat moontlik vroeg oorlede is.
- Nicolaas Olivier, getroud met Cornelia Susanna Jooste.
- Johanna Catharina Olivier, getroud met Petrus van der Westhuizen.
- Renske Olivier, getroud met Wietse van der Westhuizen.
- Beatrix Olivier, getroud met Willem Myburgh.
- Aletta Hendrina Olivier, getroud met Cornelis van der Westhuizen.

Hendrik en Renske se testament van 16 Maart 1786¹³³ is aan die Weeskamer vertoon op 8 Oktober 1790. Hendrik is oorleef op 7 September 1790. Hy was nagenoeg 54 jaar oud en hulle was 23 jaar getroud. Renske oorleef Hendrik.

Renske het 'n paar testamente gemaak na Hendrik se dood. In die testament van 13 April 1792¹³⁴ vermeld sy 15 slawe. Renske maak haar laaste testament op 10 Desember 1810. Daarin word gemeld dat sy in die Koue Bokkeveld woonagtig is. Die testament word op 7 Julie 1813 in die Weeskamer vertoon. Dit is dus moontlik dat Renske omstreeks 1813 oorleef is. Indien dit die geval is, het sy 67 jaar oud geword en was sy omtrent 22 jaar 'n weduwee.

Tjaart van der Walt (64) (1748 – 1802)

Oriëntasie

Tjaart is gebore in 1748 en was 54 jaar oud toe hy in 1802 oorlede is. Hy was 'n heemraad, kommandant en boer. Tjaart het hom op politieke en militêre gebied onderskei as 'n leier.

Die 19-jarige Tjaart trou in 1768 met die 18-jarige Anna¹³⁵ Venter. Sy is gebore in 1750 en is oorlede in 1785 toe sy 35 jaar oud was. Hulle het agt kinders gehad.

Tjaart trou weer op 37-jarige leeftyd met Maria¹³⁶ Venter wat toe 15 jaar oud was. Sy is gebore in 1771 en word 85 jaar oud voordat sy in 1856 oorlede is. Hulle het agt kinders gehad. Maria trou in 1804 met Willem Albertus Botha, oorleef hom en sterf in die Bloemfontein Distrik.

Nota:

Gedeeltes van gebeure in verband met die verdediging van die koloniste in die binneland is gedupliseer by die broers Hendrik, Tjaart en Johannes Petrus ten einde hulle individuele stories meer volledig te maak.

Genealogiese gegewens

b4 VAN DER WALT, Tjaart: *28.8.1748¹³⁷; ~Kaapstad 30.3.1749¹³⁸; †Roodewal Onverwacht (Cambria) (Grensoorlog) 8.8.1802¹³⁹; #Onverwacht (Cambria).

x Tulbagh 28.2.1768¹⁴⁰: VENTER, Anna Martha: *26.1.1750¹⁴¹; ~Tulbagh 4.3.1752¹⁴²; †10.6.1785¹⁴³. Dogter van Jan Hendrik VENTER en Johanna Maria BUYS.

xx Tulbagh 26.3.1786¹⁴⁴: VENTER, Maria Elizabeth: *Middelburg KP Dist. 14.1.1771¹⁴⁵; ~ 29.9.1771¹⁴⁶; †Bloemfontein Dist. Kleinfontein 31.8.1856¹⁴⁷. Dogter van Petrus VENTER en Martha DU PLESSIS¹⁴⁸.

[Maria Elizabeth Venter trou weer: -

xx Kaapstad 22.4.1804: BOTHA, Willem Albertus: *c. 1780; ~5.11.1780; †Rietrivier oor die grense van die Kaap 25.12.1839¹⁴⁹. Seun van Frederik BOTHA en Hester VENTER.]

Lewensloop

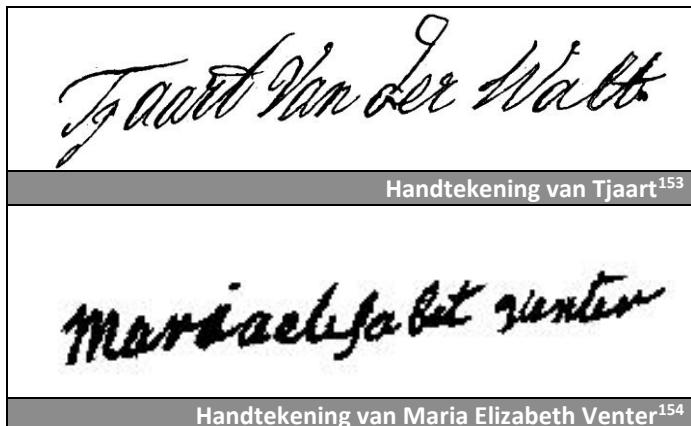
Tjaart is gebore op 22 Augustus 1748 en is gedoopt te Kaapstad op 30 Maart 1749 met 'n nota "Behoren onder de Kerk van Waveren" (Tulbagh). Die doopgetuies was Frans Smith en Maria van Rensburg. Hy was nagenoeg agt jaar oud toe sy pa oorlede is. Hy het blykbaar die grootste gedeelte van sy jeug op Uitkyk in die Roggeveld deurgebring.

Hy trou tydens 'n driedubbele huwelik op 28 Februarie 1768 met Anna Martha Venter. Sy is gebore op 26 Januarie 1725 en te Tulbagh gedoop op 4.3.1753. Tjaart en sy broers Hendrik en Johannes Petrus was met drie susters getroud.

Anna Venter was 'n agterkleindogter van Hendrik (Heinrich) Venter en Anna Viljoen. Daar is by die skryf hiervan steeds navorsing oor die herkoms van Hendrik Venter en sy aankoms in die Kaap aan die gang. Anna Viljoen was die dogter van Francois Villon en Cornelia Campenaar. Francois was afkomstig van Clermont in Frankryk en kom in 1670 in die Kaap aan¹⁵¹.

Anna se ouma, Hester Nel, was die jongste dogter van Guillaume Neel/Nel van Rouaan, Normandië in Frankryk en Jeanne de la Batte van Samour langs die Loirerivier in Frankryk, wat voor 1690 in die Kaap aankom as Franse vlugtelinge¹⁵².

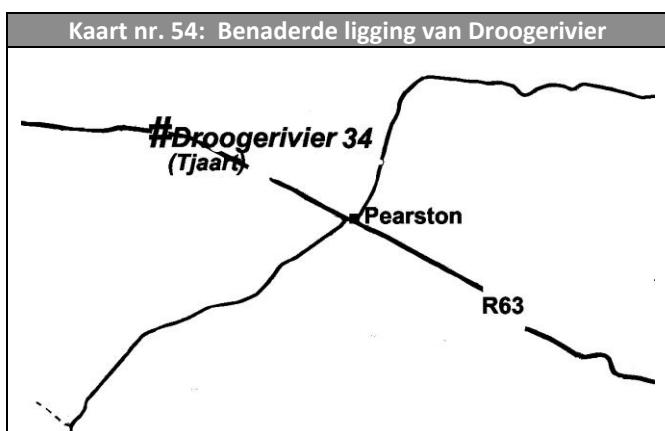
Tjaart het vanaf die Roggeveld getrek na die Sneeuberge, daarna na die gebied suidoos van Middelburg Kaap, en daarna na Nietgenaamd wat noord van Uniondale geleë was.

Tjaart trek weg van die Sneeuberg nadat die Khoisan dit daar vir hulle te moeilik maak en vestig hom op die oop weivelde van die Renosterberg naby die huidige Middelburg KP¹⁵⁵.

Op 5 Junie 1777 neem die Politieke Raad van die Kaap 'n versoekskrif¹⁵⁶ wat deur 'n aantal burgers in die Kamdebo, Sneeuberg, aan

Kommandant G R Opperman gerig is, in behandeling. Onder diegene wat die versoekskrif onderteken, is Hendrik van der Walt en Johannes Petrus van der Walt, twee van Tjaart se broers en Pieter Venter. Hoewel Tjaart nie een van die ondertekenaars was nie, gee die brief 'n beeld van die deel van die land waarin hy toe gewoon het.

Vry vertaal lees gedeeltes van die brief soos volg: Die "... droevigen toestant ..." word onder die aandag gebring. Die kommando onder leiding van Adriaan van Jaarsveld was nie suksesvol nie en die tweede kommando onder Carel Marais het weinig uitgerig. Daarop het Van Jaarsveld weggetrek, wat die inwoners van die Sneeuberg "... zeer wanhopig maakt ..." terwyl hulle nie weet of hulle moet trek nie, hoewel 'n aantal reeds getrek het. Hulle lewe "... alle ureen in groot gevaar van ons Leeven ...". Hulle hoop nogtans dat die owerheid hulle sal help, want daarsonder is daar "... geen behouding of ontkomming voor ons ... want die gewelddadigheden hoe langer hoe meer d' overhand neemen, Huijsen afgebrand, den Slaaf van Hugo vermoord en van malkaar gesneeden ... en wij hoe langer hoe meer moeten bevreesd zijn, ons Leeven te Zullen verliesen ...". Hulle vra gevolglik dat die owerheid die versoekskrif moet oorweeg en hulle van die besluit in kennis moet stel, sodat hulle kan weet wat om te doen.

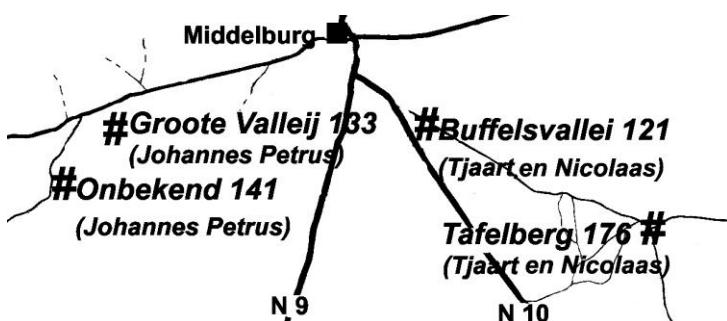

Die Politieke Raad neem kennis "... dat alle zagte middelen, om die Roofzugtige Bosjesmans Hottentotten tot stilstand te breng, vrugtelos zijn aangewend ..." en besluit om die trekboere te help deur buskruit en lood beskikbaar te stel. Die Raad verwys ook na die "... verwoeden aart der voorsz: Bosjesmans natie, van allen tijden bekend is, en dat zij in't nauw gebragt zijnde, zig op de hardneckigste wijze te weerstellen (verdedig) ...". Daarom moet daar voorsorg getref word dat daar geen wreedhede plaasvind nie.

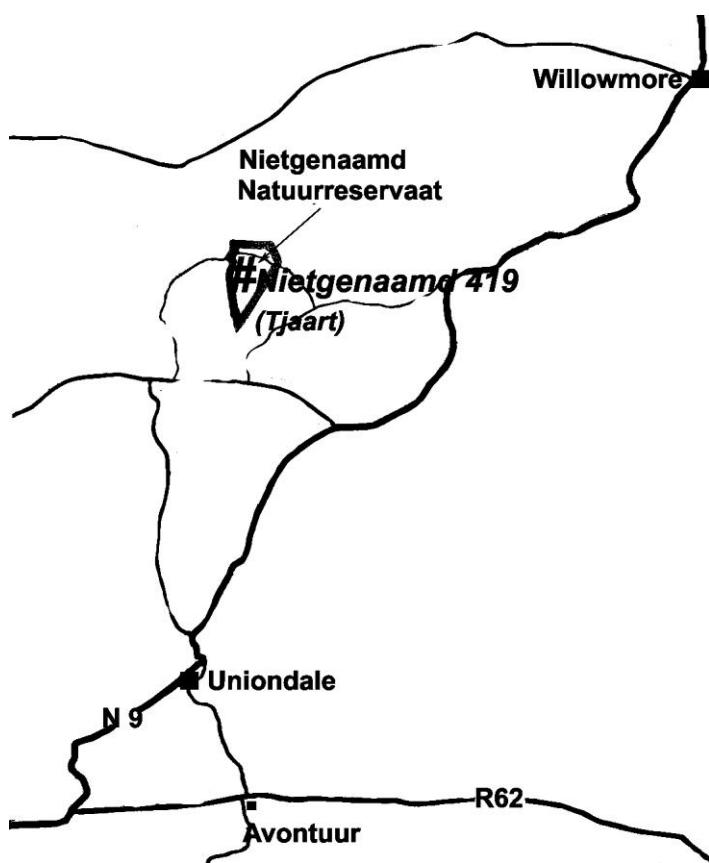
Die eerste leningsplaas wat aan Tjaart toegeken is op 21 Oktober 1768, is **Mistcraal** "... in't roggeveld ..."¹⁵⁷. Daar kan nie met sekerheid bepaal waar die plaas geleë is nie.

In 1770 word **De Poort**¹⁵⁸ aan Tjaart toegeken. Die ligging van die plaas is ook onseker, hoewel die toekenning aandui dat dit "... gelegen op de Sneeuwberg ..." is.

Kaart nr. 55: Benaderde ligging van Buffelsvallei en Tafelberg

Kaart nr. 56: Benaderde ligging van Nietgenaamd

Droogerivier (tans nr. 34)¹⁵⁹ "... gelegen agter de Sneeuwberg ..." word op 25 Julie 1770 aan Tjaart toegeken¹⁶⁰.

Die plase **Buffelsvallei** (tans nr. 121)¹⁶¹ en **Tafelberg** (tans nr. 176)¹⁶² word in 1781 aan Tjaart toegeken¹⁶³.

Die plaas **De Groote Valley** "... gelegen aan de kleine brakrivier agter de renosterberg ..."¹⁶⁴ is op 14 September 1786 aan Tjaart toegeken¹⁶⁵.

Tjaart trek in 1789 terug na die omgewing van Uniondale. Daar word die plaas Nooitgedacht, wat ook bekendstaan as **Nietgenaamd** (tans nr. 419)¹⁶⁶ aan hom toegeken¹⁶⁷. Die plaas was geleë by die warmwaterbron Tooverwater aan die Olifantsrivier. In 1792 verwys die Politieke Raad na Tjaart as wonende "... aan 't Warme Bad aan d' Oliphants Rivier geleegen ..."¹⁶⁸ – die plaas Nietgenaamd wat tans 'n natuurreservaat is.

Tjaart se weduwee, Maria, het drie dae na sy dood aan die Goewerneur in die Kaap 'n berig oor sy dood gestuur. Op 9 Oktober 1802 het die Goewerneur die plaas Nietgenaamd aan Maria toegeken as blyk van hulde aan Tjaart.

Na die terugkeer van die Kaap aan die Nederlanders het die nuwe Goewerneur, Janssens, tydens 'n reis in 1803 by Maria aangedoen (waar sy naby Graaff-Reinet gekuier het) en mondeling die toekenning van Nietgenaamd bevestig. Op 5 Julie 1803 het Janssens die toekenning skriftelik bevestig.¹⁶⁹

Tjaart het op politieke en militêre gebied as leier opgetree en is as sulks erken. In 1788 was hy Heemraad in die Distrik Graaff-Reinet en teen die einde van 1792 in die Distrik Swellendam¹⁷⁰. In Julie 1786 word Tjaart Kornet

in die burgermag op Graaff-Reinet en in die volgende jaar is hy onder-luitenant¹⁷¹. Toe hy in 1789 na Nietgenaamd trek, het sy ampte in Graaff-Reinet verval.

Nadat 11 000 skape en 256 beeste van die VOC gesteel en 'n slaaf gewond is op 11 Junie 1792, word besluit op 'n strafekspedisie deur "... een Expres Commando ...". Die doel is die "... verdryving der geciteerde Bosjesmans Hottentotten ..." Die meeste van die stropers was blykbaar in die krale van "... de Hottentotten Flamink en Couragie..." Die kommando sou onder die leiding van luitenant Nicolaas Smit van die milisie te Graaff-Reinet en die twee offisiere Tjaart van der Walt en Philip Botha wees. Die kommando van 33 man het Flamink se krale opgespoor en hom en nog ruim 300 "... Hottentotten ..." doodgeskiet. Daar is 860 skape, 53 beeste, 4 ryperde en 8 gewere teruggevind.¹⁷²

Op 13 Julie 1792 besluit die Politieke Raad om, vanweë die getalsterkte van die Khoi-Khoi, twee kommando's op te roep uit die Distrikte Stellenbosch en Swellendam onder leiding van Johannes Petrus van der Walt en "... onder denzelven als mede Commandant..." Tjaart van der Walt. Die kommando uit Stellenbosch was dus onder die leiding van Tjaart se broer, Johannes Petrus van der Walt en dié uit Swellendam onder die leiding van Tjaart as kommandant. Hulle is aangestel "... als gereputeert zynde voor Mannen die van derzelver geschiktheid en onverschrocken moed om in zaken tot een gelukkig einde te brengen ...".¹⁷³ Johannes Petrus van der Walt het op 1 September 1792 met 100 man uitgetrek en die kraal van Couragie en nog drie ander krale opgespoor. Daar is 231 van die Khoi-Khoi gedood en gevange geneem, terwyl 725 skape en 15 beeste teruggevind is.

Tydens die Derde Grensoorlog (1799 – 1802) moes Tjaart die leiding neem in sy distrik en aanvalle afweer van die Xhosa en Khoi-Khoi, wat saamgespan het. Hulle "... plunder en moordtogte ..." het die gebied "... tussen die Gamtoos- en Sondagsrivier in 'n woesteny omskep ...".¹⁷⁵

Tjaart was op 23 Januarie 1802 as hoofkommandant van die burgermag weer aan die gang. Daar was 200 burgers vir die veldtog verwag, maar slegs 88¹⁷⁶ daarop. Tjaart trek egter met die mag op na die beboste area tussen die Sondags- en Boesmansriviere. Hulle val op 13 Februarie 1802 'n sterk kraal aan en Tjaart se seun, Jacobus Tjaart, sterf daar. Die operasie duur nog tien dae teen 'n oormag. Daar word toe op Klaas Stuurman se versoek vrede gemaak. Dit was 'n vrede van korte duur. In April 1802 moet Tjaart weer 'n kommando bymekaarkry. Voor die einde van Mei is die kommando op pad om geroofde vee terug te kry. In Junie word hulle versterk toe die kommando van Graaff-Reinet onder kommandant Hendrik Janse van Rensburg by hulle aansluit. In Junie val die kommando's kraale langs die Sondags- en Boesmansrivier aan en trek daarvandaan na die Winterberge, Baviaanskloof en Kouga. In die gevegte word meer as 200 van die vyand gedood en meer as 12 000 beeste afgeneem.¹⁷⁷

'n Bende bestaande uit Xhosas en Khoi-Khoi het egter agter die kommando's verby beweeg en die oostelike deel van die Swellendamse Distrik binnegeval. Die bende bring drie lede van 'n Scheepersgesin in die Wyk Kromrivier om die lewe, brand hulle huis af en roof die vee. Op die plaas van D Keyter word twee Khoi-Khoi bediendes doodgemaak. Tjaart besluit om die kommando te verdeel en met 'n gedeelte van sy manskappe terug te keer na Swellendam. Op 2 Augustus 1802 word 17 Xhosas en 10 Khoi-Khoi van die bende uitgewis. Sestien gewapende Khoi-Khoi, die res van die bende, is in die hoofkraal opgespoor. Op 8 Augustus 1802 sou 'n aanval op hierdie hoofkraal in die Baviaanskloofberge plaasvind. Terwyl die kraal vroegoggend omsingel word,

begin van die offisiere teen Tjaart se bevel in skiet. Dit gee die bende ook die kans om te skiet en Tjaart word getref en sterf. Hy word deur sy burgers begrawe op die plek waar hy sterf.¹⁷⁸

Tjaart het sestien kinders in die twee huwelike gehad soos hieronder aangedui. Vyf van die kinders is vroeg oorlede en een seun is ongetroud oorlede.

Tjaart en Anna het agt kinders gehad:

- Michiel Andries, getroud met Maria Elizabeth Kruger.
- Johannes Hendrik, getroud met Francina Jacoba Kruger.
- Johannes Petrus wat op 20-jarige ouderdom oorlede is.
- Alida Barendina wat jonk oorlede is.
- Johanna Maria, getroud met Andries van der Walt ('n neef van haar) en Jan Harmse Steenkamp.
- Alida Barendina wat vroeg oorlede is.
- Alida Barendina, getroud met Douw Gerbrand Steyn.
- Jacobus Tjaart, getroud met Anna Sophia Bekker.

Tjaart en Maria het ook agt kinders gehad:

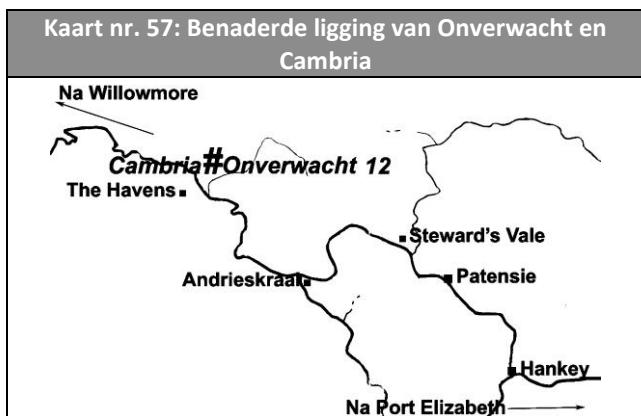
- Petrus, getroud met Susanna Lasya Kruger.
- Martha Magdalena wat vroeg oorlede is.
- Martha Magdalena wat ook vroeg oorlede is.
- Johannes Nicolaas, getroud met Cornelia Susanna Jooste.
- Christiaan Godlieb, agtereenvolgens getroud met Elsie Adriana van der Walt, Lasya Sophia van der Walt ('n niggie van hom) en Johanna Aletta van Vreede.
- Jan Adriaan van der Walt wat blykbaar vroeg oorlede is.
- Charel (Sarel) Jacobus van der Walt, getroud met Hester Aletta Snyman.
- Tjaart, getroud met Johanna Cornelia Steyn en daarna met Johanna Sophia van der Merwe.

Die kinders Michiel Andries, Johannes Hendrik en Petrus was getroud met drie Kruger-susters.

Anna is oorlede op 10 Junie 1785. Sy was 35 jaar oud en sy en Tjaart was 17 jaar getroud. Volgens die inventaris wat opgestel is na Anna se dood in 1785, toe hulle die plase Buffelsvallei en Tafelberg in die Wyk Renosterberg besit het, het Tjaart 'n groot boerdery gehad. Daar was 442 beeste, 3100 skape en 47 perde. Hy het 8 snaphane (geweers) en 2 waens gehad.¹⁷⁹

Tjaart trou weer op 26 Maart 1786 met Maria Venter. Sy is gebore omstreeks 1771 en is gedoop 29.9.1771. Sy was 'n niggie van Anna.

Soos reeds vertel, is Tjaart op 8 Augustus 1802 oorlede tydens 'n militêre veldtog. Daar is later vasgestel dat hy begrawe is op die plaas Onverwacht¹⁸⁰. Daar het in *Die Huisgenoot* 'n artikel verskyn oor hierdie opsporing van sy graf en die herbegrafnis wat op 10 Oktober 1915 plaasgevind het¹⁸¹. (Daar was egter 'n aantal onakkuraathede in die artikel in *Die Huisgenoot* en elders wat uitgewys word in die tweede Van der Walt-boek.¹⁸²)

Tjaart is herbegrawe langs die Goedehoop Kerksaal op die plaas Cambria (Onverwacht) en daar is 'n gedenknaald op die graf opgerig. Tjaart se naam word verkeerdelik op die gedenknaald as Tjaart Johannes aangedui. Die plaasnaam Onverwacht (tans nr. 12)¹⁸³ kom nog steeds op die kaart voor.

Dat daar van die owerheid se kant groot vertroue in, waardering en respek vir Tjaart se werk as militêre aanvoerder was, is nie te betwyfel nie. Een van die voorbeeldlike hiervan is die skenking van die plaas Nietgenaamd aan sy weduwee, Maria, deur die waarnemende Britse Goewerneur, Dundas, en

die bevestiging daarvan deur die latere Nederlandse Goewerneur Janssens.

Op 22 April 1804 trou die 33-jarige Maria, in Kaapstad, met Willem Albertus Botha wat toe 24 jaar oud was. Hy is omstreeks 1780 gebore en word nagenoeg 60 jaar oud voordat hy op 25 Desember 1839 oorlede is.¹⁸⁴

Volgens die opgaafrolle het Willem Botha blykbaar 'n redelike boerdery aan die gang gehad. Die skape en bokke wat in die opgaafrolle aangeteken is, is 429 in 1805; 479 in 1806; 874 in 1807; 2003 in 1811; en 406 in 1823. Volgens die opgaafrolle was hy in 1805/6/7 in die Distrik Swellendam en in 1811/23 in die Wyk Seekoeirivier van die Distrik Graaff-Reinet.¹⁸⁵

Maria en Willem het vyf kinders gehad, naamlik:

- Frederik Petrus Albertus Botha.
- Hester Maria Catharina Elizabeth Botha, getroud met Douw Gerbrand Steyn.
- Willem Albertus Botha, getroud met Cornelia Coetzee.
- Maria Elizabeth Botha, getroud met Jan A Coetzee.
- Johanna Petronella Botha.

Willem was blykbaar 'n trekboer wat ook in die Vrystaat aan die Rietrivier geboer het, waar hy in 1839 oorlede is. Maria is ook daar oorlede op 31 Augustus 1856.

Johannes Petrus van der Walt (b5)

(1749 – 1825)

Oriëntasie

Johannes¹⁸⁶ is gebore in 1749 en was 75 jaar oud toe hy in 1825 oorlede is. Hy was 'n kommandant en boer.

Die 21-jarige Johannes trou in 1770 met die 15-jarige Alida¹⁸⁷ Venter. Sy is gebore in 1755 en is oorlede in 1835 toe sy 79 jaar oud was. Tydens hul huwelik van 54 jaar het hulle 11 kinders gehad.

A handwritten signature in cursive script. The first line reads "Johannes Petrus". The second line reads "van der Walt". The third line reads "alida johanna venter".

Nota:

Gedeeltes van gebeure in verband met die verdediging van die koloniste in die binneland is gedupliseer by die broers Hendrik, Tjaart en Johannes Petrus ten einde hulle stories meer volledig te maak.

Genealogiese gegewens

b5 VAN DER WALT, Johannes Petrus: *Sutherland Dist. Uitkyk 7.10.1749¹⁸⁸; ≈Tulbagh 4.10.1750¹⁸⁹; †Graaff-Reinet Dist. 27.7.1825¹⁹⁰.

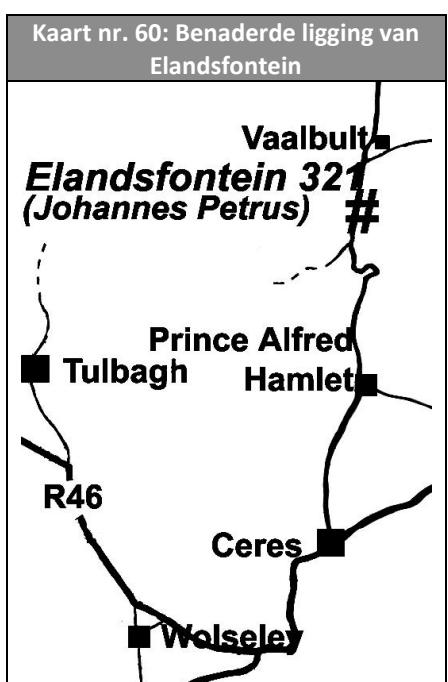
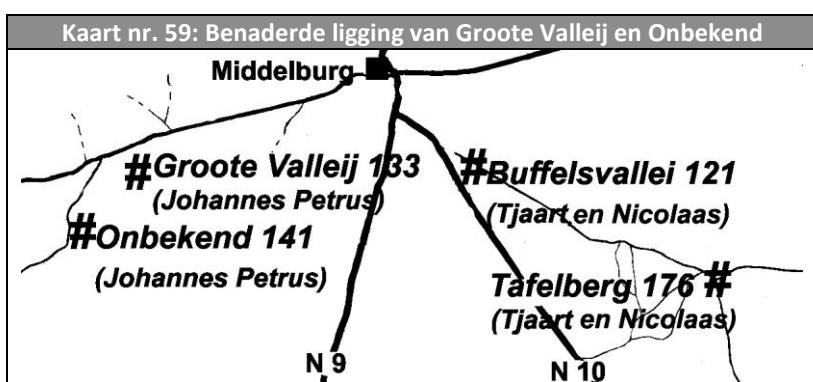
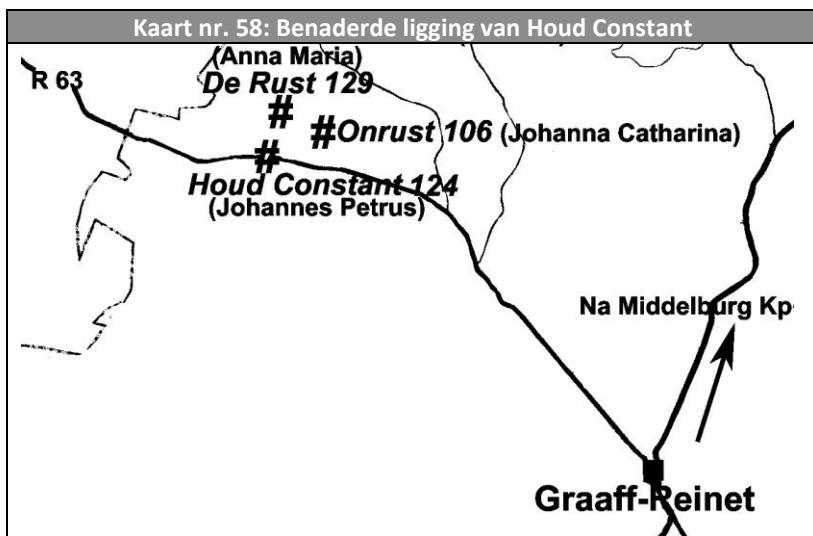
x Tulbagh 21.10.1770¹⁹¹: VENTER, Alida Johanna: *Worcester Dist. c. 24.5.1755¹⁹²; ≈Swartland (Malmesbury) 5.10.1755¹⁹³; †Graaff-Reinet Dist. Wyk Middenveld Rhenosterfontein 21.1.1835¹⁹⁴. Dogter van Jan Hendrik VENTER en Johanna Maria BUYS.

Lewensloop

Johannes is op 7 Oktober 1749 op sy pa se plaas Uitkyk in die Roggeveld gebore. Hy is gedoop te Tulbagh op die 4de Oktober 1750. Die doopgetuies was Johannes Krugel en Petronella Smit. Hy was maar sewe jaar oud toe sy pa oorlede is. Hy het heel moontlik in die Lessing-huishouding groot geword ná sy ma se tweede huwelik.

Johannes trou op 21 Oktober 1770 met Alida Johanna Venter. Alida was die suster van Hester wat met Hendrik van der Walt getroud is en Anna Martha wat met Tjaart van der Walt getroud is. Sy is gebore omstreeks 24 Mei 1755 in die Worcester Distrik. Sy is gedoop te Swartland (Malmesbury) op 5 Oktober 1755. Die doopgetuies was "Piet Venter de jonge, Johanna Sophia Venter".

Johannes trek, soos sy broers Andries en Tjaart, teen 1770 na die gebied van die Sneeuberge. Daar het die Khoisan van sy vee gesteel en twee jong Khoi-Khoi op sy plaas vermoor. Die algemene gevær was sodanig dat hulle dit nie langer kon uithou nie en Johannes en sy broers trek na die omgewing net wes van Middelburg, KP, in die "Boesmanland". Die weiding daar was goed en die terrein was oop met nie soveel skuilplek vir die Khoisan nie¹⁹⁵. Daar is reeds by sy broer, Hendrik, vertel hoe moeilik hulle dit by die Suurberge gehad het. Johannes trek vandaar weer wes en vestig hom in 1791 in die Koue Bokkeveld. Sy plaas aldaar word in 1793 as verlate aangedui. Hy moes hom teen hierdie tyd weer noord van Middelburg, KP, gevestig het.

Die eerste plaas wat Johannes ontvang op 25 September 1770, is **Zoeterivier** in die Sneeuberge¹⁹⁶. Die ligging van die plaas is onseker. Op 14 Desember 1771 verkry Johannes weiregte op die plaas **Houd Constant**¹⁹⁷ in die Sneeuberge¹⁹⁸.

Johannes ontvang op 1 April 1774 die plaas **Hartebeeskloof** "... aan de Sneeuwberg ..."¹⁹⁹. In die *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*²⁰⁰ word aangedui dat dit net noord van Mistcraal van Tjaart en net suid van Rietfontein van Hendrik geleë is²⁰¹. Volgens die kaarte is daar egter net 'n plaas Hartebeeshoek in die omgewing.

Op 29 Maart 1783²⁰² word die plaas **Groote Valleij** "... agter de Renosterberg ..."²⁰³ aan Johannes toegeken en sowat ses maande later²⁰⁴ die plaas **Onbekend**²⁰⁵. Die twee plase grens aan mekaar. Op 10 September 1791 ontvang Johannes die plaas **Elandsfontein**²⁰⁶ in die Koue Bokkeveld²⁰⁷.

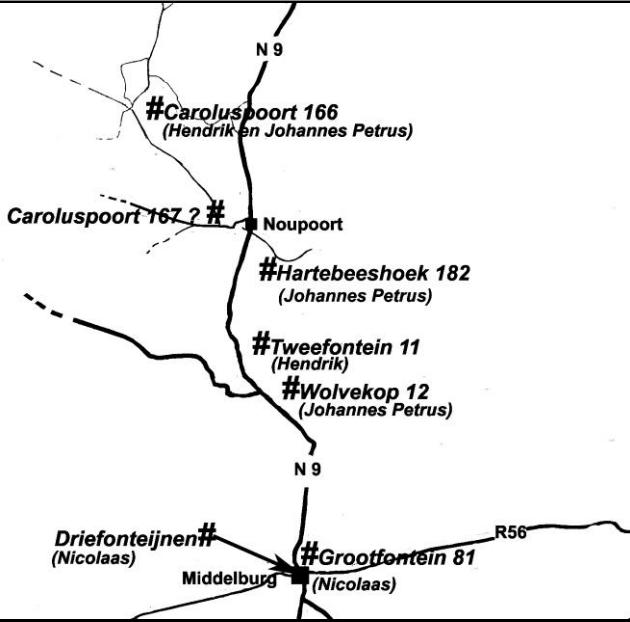
In 1795 beweeg Johannes weer oos en word die plaas **Wolvekop**²⁰⁸ aan hom toegeken op 16 Oktober 1795²⁰⁹. In hierdie tyd word die plaas **Elandsfontein** aan die Roodeberg ook aan hom toegeken²¹⁰. Johannes het ook blybaar in hierdie tyd op **Frisgewaagd** agter die Sneeuberge gewoon en vandaar in 1803 na die bogenoemde Wolwekop getrek²¹¹. Hy het blybaar ook **Caroluspoort**²¹² gehad²¹³.

Volgens die inligting in die tabel hieronder oor die opgaafrolle ten opsigte van Johannes, moes hy 'n taamlike groot boerdery gehad het.

Johannes en Alida het elf kinders gehad, naamlik:

- Andries, getroud met Renske Aletta van der Walt – 'n niggie.
- Johanna Maria, getroud met Johannes Hendrik van der Walt – 'n neef, en daarna met Michiel Jacobus Pretorius.
- Johannes Hendrik, getroud met Anna Maria van der Walt – 'n niggie.
- Martha Maria, getroud met Joseph Jooste en daarna met P A Olivier.
- Renske Adriana, wat blybaar vroeg oorlede is.

Kaart nr. 61: Benaderde ligging van die plase noord van Middelburg, KP

Opgaafrolle Johannes van der Walt

Jaar	1773 ²¹⁴	1802/4 ²¹⁵	1823 ²¹⁶
Distrik	Drakens.	Gr-Rein.	Gr-Rein.
Gesin	Mans	1	1
	Vroue	1	1
	Seuns		2
	Dogters		1
Werkers	Manlik		19
	Vroulik		18
Slawe	Manlik	1	3
	Vroulik	1	4
Vee	Perde	1	93
	Beeste		263
	Skape		1103
	Bokke		362
Gesaaides	Gesaai		4
Tarwe (Mud)	Gewen		150
Gesaaides	Gesaai		1 3/8
Koring (Mud)	Gewen		50
Gesaaides	Gesaai		3 1/2
Gars (Mud)	Gewen		151
Vervoer	Wa		5
Notas: Drakens. = Drakenstein/Paarl Distrik			
Gr-Rein. = Graaff-Reinet Distrik			
Die gegewens is nie noodwendig heeltemal betroubaar nie, maar dien as riglyn.			

- Nicolaas Tjaart, agtereenvolgens getroud met Anna Sophia Pretorius, Hester Lessing en Anna Smit.
- Anna Catharina, getroud met Petrus Carolus Duvenage.
- Hester Lasya, getroud met Jan Adriaan Venter – 'n neef.
- Tjaart Nicolaas, getroud met Maria Elizabeth van der Merwe.
- Petrus Jacobus, getroud met Aletta Sophia Lessing.
- Renske Adriana, wat blykbaar ook vroeg oorlede is.

Die probleme met die Khoisan het steeds voortgeduur. Op 13 Julie 1792 besluit die Politieke Raad om, vanweë die getalsterkte van die Khoi-Khoi, twee kommando's op te roep uit die Distrikte Stellenbosch en Swellendam onder leiding van Johannes Petrus van der Walt en "... onder denzelven als mede Commandant..." Tjaart van der Walt. Die kommando uit Stellenbosch was onder die leiding van Johannes en dié uit Swellendam onder die leiding van sy broer, Tjaart. Hulle is aangestel "... als gereputeert zynde voor Mannen die van derzelver geschiktheid en onverschrocken moed om in zaken tot een gelukkig einde te brengen ...".²¹⁷ Johannes het op 1 September 1792 met 100 man uitgetrek en die kraal van Courage en nog drie ander krale opgespoor.

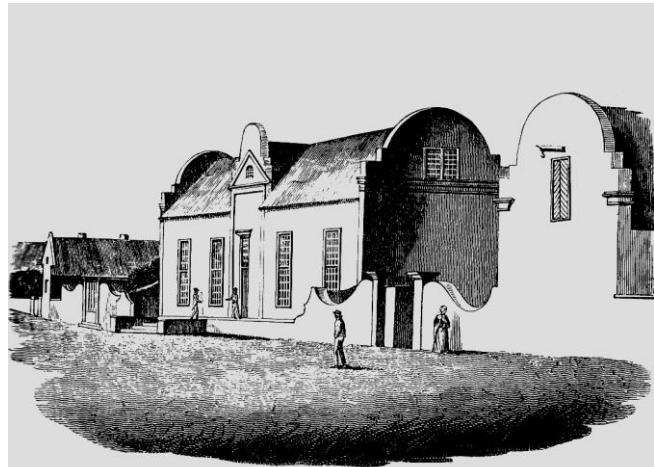
Die kommando's uit Stellenbosch en Swellendam kom byeen by die Swartberg. Vandaar vertrek Johannes met 100 man en vernietig die kraal van Courage en nog drie krale. Daar is 231 van die Khoi-Khoi gedood en gevange geneem, terwyl 725 skape en 15 beeste teruggevind is.²¹⁸ Na nog botsings ontbind die kommando teen die einde van 1792. Johannes ontvang as blyk van waardering twee plase waarop hy nie "huur" geld hoeft te betaal nie.

Intussen is die Kaap in 1795 deur die Britte beset. 'n Nuwe benadering moet gevind word om die probleme met die Khoisan te hanteer. In 1798 is daar op 'n konsiliaariebeleid besluit. Johannes was 'n ywerige ondersteuner en toepasser van die beleid.

Johannes was een van die vier Veldkommandante van die Distrik Graaff-Reinet. Hy was ook betrokke by 'n opstand teen die Landdros van Graaff-Reinet nadat Adriaan van Jaarsveld in 1799 in hegtenis geneem is weens agterstallige rente op 'n verband. Van Jaarsveld is na Kaapstad geneem, maar is langs die pad deur 'n aantal ontevrede koloniste bevry. 'n Verset teen die Landdros kom op die been en Johannes neem ook daaraan deel. Daar is sterk deur die Britse owerheid opgetree en Van Jaarsveld en Marthinus Prinsloo is in die Kaap ter dood veroordeel. Van Jaarsveld is in die tronk oorlede en Prinsloo is vrygestel toe die Nederlanders weer die Kaap oorneem.

Johannes was in 1801 weer betrokke by 'n incident in die Distrik Graaff-Reinet. Van die boere was ontevrede oor die feit dat Khoi-Khoi in die kerkgebou skool gegaan het en omdat Khoi-Khoi en Xhosas toegelaat is om in die Suurveld te bly. Na verskeie verwikkelinge het ongeveer 200 burgers na Graaff-Reinet opgetrek en gedreig om die drosdy af te brand. Aan hulle eis dat Khoi-Khoi en Xhosas nie meer in die kerk skoolgaan nie, is toegegee. Aan hulle eise dat die Khoi-Khoi wat 'n kolonis vermoor het aan hulle uitgelever word en dat hulle toegelaat word om die Xhosas aan te val, is nie toegegee nie. Johannes was een van die groep se onderhandelaars. Binne enkele dae was daar weer nagenoeg 300 boere buite die dorp. Weer was Johannes een van die onderhandelaars. Die situasie is tydelik ontloopt, maar het later weer opgevlam en daar was weer 'n dreigende aanval teen die drosdy. In hierdie stadium het Johannes sy steun aan die verset onttrek en hom aan die kant van die Landdros geskaar. Dit het daar toe gelei dat die lewe vir hom baie moeilik geword het in die Wyk Tarka waar hy gewoon het. Gevolglik trek hy daarvandaan weg en vestig hom op Wolwekop.²¹⁹

Die gebeure hierbo word baie kortliks beskryf om Johannes se rol aan te du. Daar is 'n breedvoerige beskrywing in die *Die Familie Van der Walt in Suid-Afrika*²²¹. 'n Groot groep van die boere in die suid-oostelike wyke van Graaff-Reinet het geglo dat die Landdros (Maynier) Xhosa- en Khoi-Khoivegters teen sy vyande wil gebruik. Hulle het uit hulle deel van die distrik gevlug en in die noord-oostelike deel in laers saamgetrek. As gevolg van die onstabiele omstandighede het die boere groot verliese gely. Rondswervende klein groepies Khoi-Khoi en Xhosas het vee gesteel en huise aangebrand. Teen 1802 is 470 plase aangebrand en verlaat in die Distrikte Graaff-Reinet en Swellendam. In Graaff-Reinet is verslag gedoen van die verlies van 858 perde, nagenoeg 40 000 beeste, nagenoeg 34 000 skape en 2 480 bokke.²²²

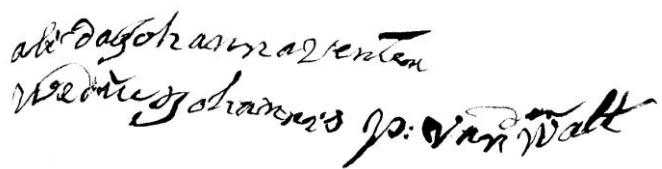

Skets van die Drosdy te Graaff-Reinet in 1811 deur Burchell²²⁰

Nadat die Kaap teruggegee is aan die Nederlanders in 1803 het Johannes vir Kommissaris-Generaal Janssens tydens sy landsreis ontvang en het hulle op sy plaas oornag. Nadat die Britte weer die Kaap beset het, het Johannes ook die Kommissaris vir die Oostelike Distrikte, Kol. Richard Collins, ontvang.

Daar is blykbaar verskillende stories oor die skiet van 'n leeu. Volgens Johannes se eie vertelling, soos verhaal, was hy eenoggend vroeg op die jag uit saam met sy negejarige seun Petrus Jacobus (Piet) en 'n Khoi-Khoi. Hulle het onverwags aangekom op 'n leeu wat gelê en slaap het. As gevolg van die struikie het hy die leeu nie gesien nie. Die leeu het opgespring, hom bespring en haar pote in Johannes se dy en die perd se heup ingeslaan, waarop die perd op loop gegaan het. Die seun het die perd ingejaag, aangeklim en op tien tree aangelê en die leeu geskiet. Die leeu het afgeval, waarna die Khoi-Khoi die doodskoot gegee het.²²³

Johannes en Alida maak hulle testament op 20 Maart 1806. Johannes sterf op 27 Julie 1825 op 75-jarige ouderdom. Hy en Alida was vir meer as 54 jaar lank getroud. Dit is duidelik dat Johannes 'n erkende leier was wat in sy gemeenskap op militêre gebied met sukses opgetree het.

The image shows a handwritten signature in cursive script, likely Dutch or Afrikaans, enclosed in a rectangular border. The signature appears to read "Alida van der Walt".

Alida se handtekening op 4 April 1832

Alida is op 21 Januarie 1835 op 79 jaar oorlede op die plaas Renosterfontein in die Wyk Middenveld van die Distrik Graaff-Reinet. Sy het haar testament gemaak op 4 April 1832²²⁴. In die inventaris²²⁵ wat na Alida se dood opgestel is, word geen vaste eiendom genoem nie. Dit sluit, onder ander, ses manlike en 3 vroulike slawe en slawekinders in asook 401 skape, 226 bokke, 7 perde en 136 beeste; 'n perdewa en drie ossewaens, waarvan een onbruikbaar is; en meubels, kombuis- en eetgereedkap asook plaasgereedskap in.

Anna Maria van der Walt (66) (c. 1752 – 1839)

Oriëntasie

Anna²²⁶ is gebore omstreeks 1752 en was bykans 88 jaar oud toe sy in 1839 oorlede is.

Die 16-jarige Anna trou in 1768 met die 21-jarige Johannes²²⁷ Venter. Hy is gebore omstreeks 1747. Hulle het 14 kinders gehad. Hy was 'n boer.

Genealogiese gegewens

b6 **VAN DER WALT, Anna Maria:** *Worcester Dist. c. 1752²²⁸; ≈Kaapstad 29.10.1752²²⁹; †Cradock Dist. Wyk Brakrivier, Groot Rietpoort 7.12.1839²³⁰.

x Tulbagh 28.2.1768²³¹: **VENTER, Johannes Albertus:** *c. 1747²³²; ≈Swartland 27.5.1747²³³. Seun van Pieter VENTER en Hester NEL.

Lewensloop

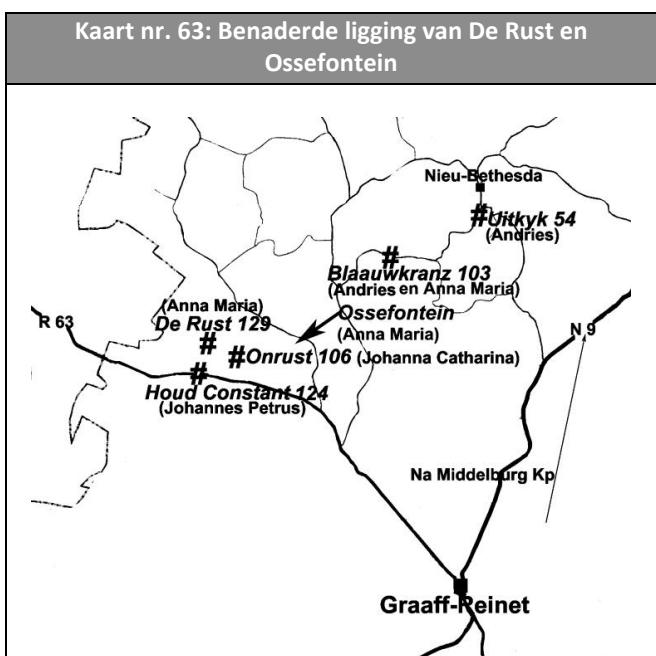
Anna is omstreeks 1752 in die Worcester Distrik gebore. Sy is gedoop te Kaapstad op 29 Oktober 1752. Die doopgetuies was Matthys Taute en Elisabeth Bruyns. Sy was 5 jaar oud toe haar vader oorlede is en bring blykbaar haar jeugjare deur op Uitkyk as deel van die Lessing-gesin ná haar ma se tweede huwelik.

Johannes Albertus Venter was die twaalfde kind van Pieter Venter en Hester Nel. Hy is omstreeks 1747 gebore en is gedoop te Swartland (Malmesbury) op 27 Mei 1747. Die doopgetuies was Johannes Albertus Loubser en Elisabeth Johanna Mostert.

Johannes (21 jaar) en Anna (16 jaar) trou op 28 Februarie 1768 te Tulbagh. By dieselfde geleentheid is haar broers Hendrik en Tjaart ook getroud met dogters van Johannes se oudste broer. Hulle woon eers in die Roggeveld en trek toe na die Sneeuberg-omgewing, daarna na die omgewing van die Sondagsrivier en toe weer suidoos van Middelburg, KP.

'n Skets van 'n tipiese plaashuis in die Karoo omstreeks 1812/1813 deur Burchell²³⁴

Kruysrivier²³⁵ word op 30 Junie 1768 aan Johannes toegeken²³⁶. Dit is die plaas waarop Geele Andries vroeër ook weiregte gehad het.

Laafdegel "... in de Camdeboo ..." word op 11 Februarie 1772 aan Johannes toegeken²³⁷. Die ligging van die plaas is onseker.

Op die Sneeuberg word die plaas **De Rust**²³⁸ aan Johannes toegeken²³⁹.

Daar word in *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*²⁴⁰ aangedui dat weiregte op die plaas **Ossefontein** op 29 Oktober 1773 aan Johannes toegestaan is en dat die plaas grens aan die suid-ooste grens van De Rust. Die ligging van die plaas is onseker. Daar kom op die huidige kaarte nie so 'n plaas voor nie, maar op die plaas Matjiesvallei word 'n plek Ossefontein aangedui. Op 3 Mei 1768 word **De Ezels Fonteijnen** in die Roggeveld aan Johannes Venter toegeken²⁴¹.

Op 25 Januarie 1777 is die plaas **De Plattedrift** aan die Swartrivier toegeken²⁴². Die ligging van die plaas is onbekend.

Die volgende plaas wat aan Johannes toegeken word, is **Baviaanskranz**²⁴³, wat hy op 19 Desember 1782 ontvang²⁴⁴. Dit is oor die Sondagsrivier geleë.

Die plaas **Eijlandsfonteijn** word op 22 September 1783 aan Johannes toegeken²⁴⁵. Die ligging van die plaas is nie bekend nie.

Kaart nr. 65: Benaderde ligging van Baviaanskranz		
R 75	Droogerivier 34 (Tjaart)	R 63
#Baviaanskranz 500 (Anna Maria)		Pearston
Jansenville	Olyven-Fontein 105 (Hendrik)	R 75
	#Draaihoek 153 (Hendrik)	
Opgaafrolle: Johannes Venter		
Jaar	1794 ²⁴⁹	1799 ²⁵⁰
Distrik	Gr-Rein	Gr-Rein
Gesin	Mans Vroue Seuns Dogters	1 1 4 4
Werkers	Manlik Vroulik	17 ??
Slawe	Manlik Vroulik	
Vee	Perde Beeste Skape Bokke	1 100 1000 1777
Gesaaides	Gesaai	
Tarwe (Mud)	Gewen	
Gesaaides	Gesaai	
Koring (Mud)	Gewen	51
Gesaaides	Gesaai	
Gars (Mud)	Gewen	13
Vervoer	Wa	1
Notas: Gr-Rein = Graaff-Reinet Distrik Die gegewens is nie noodwendig heeltemal betroubaar nie, maar dien as riglyn.		

De Hooningkranz²⁴⁶ aan die Groot Brakrivier is op 4 Julie 1787 aan Johannes toegeken²⁴⁷. Hoewel die plaas nie as sodanig op die kaart aangedui word nie, kom so 'n plek voor op die plaas Bosjemansfontein.

Blybaar het Johannes ook die plaas **Matjiesvallei** gehad, want dit word, met 'n verwysing na hom, in 1788 toegeken aan iemand anders²⁴⁸. Daar is nie sekerheid oor die ligging van die plaas nie. 'n Moontlikheid is dat dit dieselfde plaas as Ossefontein hierbo was.

Volgens die opgaafrolle vir 1794 en 1799, soos dit hieronder verskyn, het Johannes 'n redelike groot boerdery gehad. In die opgaafrol van 1799 word aangedui dat hy twee please in maatskappy het.

Johannes en Anna het 14 kinders gehad, naamlik:

- Pieter Venter, getroud met Hester Sophia van der Walt.
- Andries Venter, getroud met Johanna Margaretha van der Walt -'n niggie.
- Hester Venter, getroud met Gabriel du Plessis
- Jan Hendrik Venter, getroud met Hester Aletta Venter.
- Johanna Maria Venter, getroud met Johannes Petrus Venter.
- Jan Adriaan Venter, getroud met Hester Lasya van der Walt.
- Tjaart Nicolaas Venter, getroud met Maria Elizabeth van der Walt -'n niggie.
- Anna Cornelia Venter, getroud met Frans Kruger.
- Jan Albert Venter.
- Johannes Petrus Albertus Venter, agtereenvolgens getroud met Martha Sophia Pretorius en Elizabeth Johanna van der Walt -'n niggie van hom.
- Rensche Hester Venter, getroud met Dirk Johannes Coetze.
- Johanna Elizabeth Venter, getroud met Tjaart Petrus Venter.
- Wilhelmina Catharina Francina Venter.
- Frederick Jacobus Venter.

Dit is nie seker wanneer Johannes oorlede is nie, maar dit was voor sy vrou se sterfte. Anna sterf op 7 Desember 1839 in die Cradock Distrik se Wyk Brakrivier op die plaas Groot Rietpoort. Sy was bykans 88 jaar oud.

Johanna Catharina van der Walt (67)

(c. 1754 – 1840)

Oriëntasie

Johanna²⁵¹ is omstreeks 1754²⁵² gebore en was 86 jaar oud toe sy in 1840 oorlede is.

Die 16-jarige Johanna trou in 1770 met die 26-jarige Jan Venter. Hy is gebore omstreeks 1744 en is oorlede in 1829 toe hy 85 jaar oud was. Hulle het in 'n huwelik van 58 jaar elf kinders gehad. Hy was 'n boer.

Genealogiese gegewens

b7 VAN DER WALT, Johanna Catharina: *Graaff-Reinet Dist. c. 1754²⁵³; ≈Kaapstad 15.9.1754²⁵⁴; †Colesberg Dist., Wyk Onder-Seekoeirivier Gansgat 7.2.1840²⁵⁵.

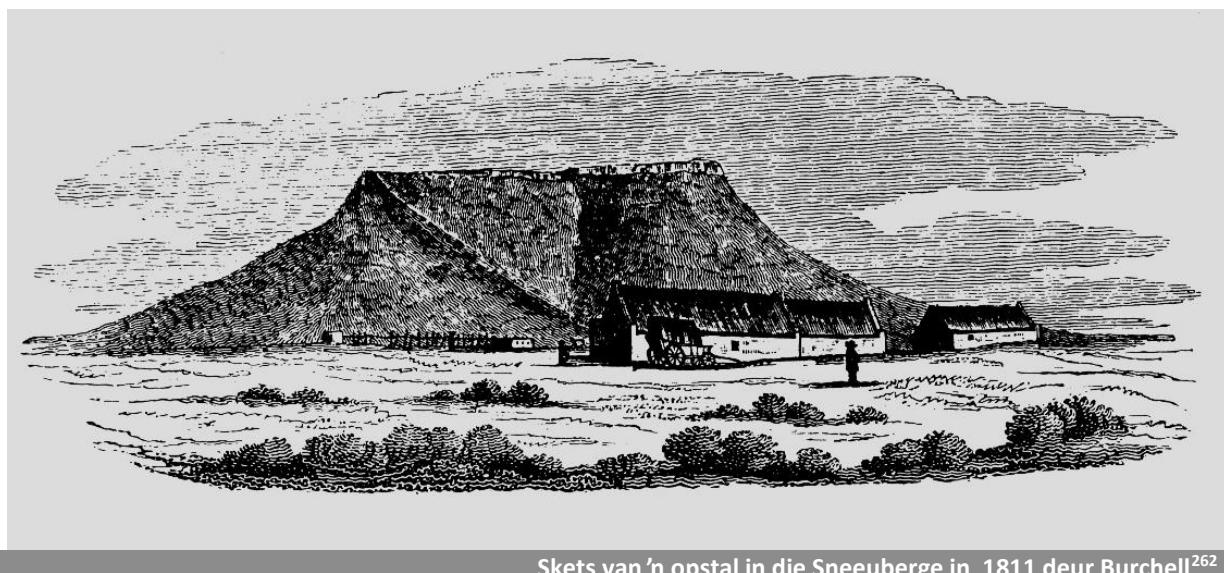
x 1.4.1770²⁵⁶: VENTER, Jan (Johannes): *c. 1744²⁵⁷; ≈Drakenstein 15.11.1744²⁵⁸; †15.2.1829²⁵⁹. Kind van Pieter VENTER en Hester NEL.

Lewensloop

Johanna is omstreeks 1754 in die Graaff-Reinet Distrik gebore. Sy is gedoopt te Kaapstad op 15 September 1754. Die doopgetuies was Frans Bouman en Geertruyd Willemse. Sy was tussen 3 en 4 jaar oud toe haar vader oorlede is en bring blykbaar haar jeugjare deur op Uitkyk as deel van die Lessing-gesin ná haar ma se tweede huwelik.

Jan Venter was die elfde seun van Pieter Venter en Hester Nel. Hy is omstreeks 1744 gebore en is gedoopt te Drakenstein (Paarl) op 15 November 1744. Die doopgetuies was Karel Titus Just en Anna Viviers. Jan was 26 jaar oud toe hy en Johanna, wat 16 jaar oud was, op 1 April 1770 trou.

Die eerste plaas wat aan Jan en Johanna toegeken word, is Onrust (tans nr. 106)²⁶⁰ in die Sneeuberge, wat hulle op 25 September 1770 ontvang en waar hulle boer tot in 1778²⁶¹. Soos in die bygaande kaart gesien kan word,

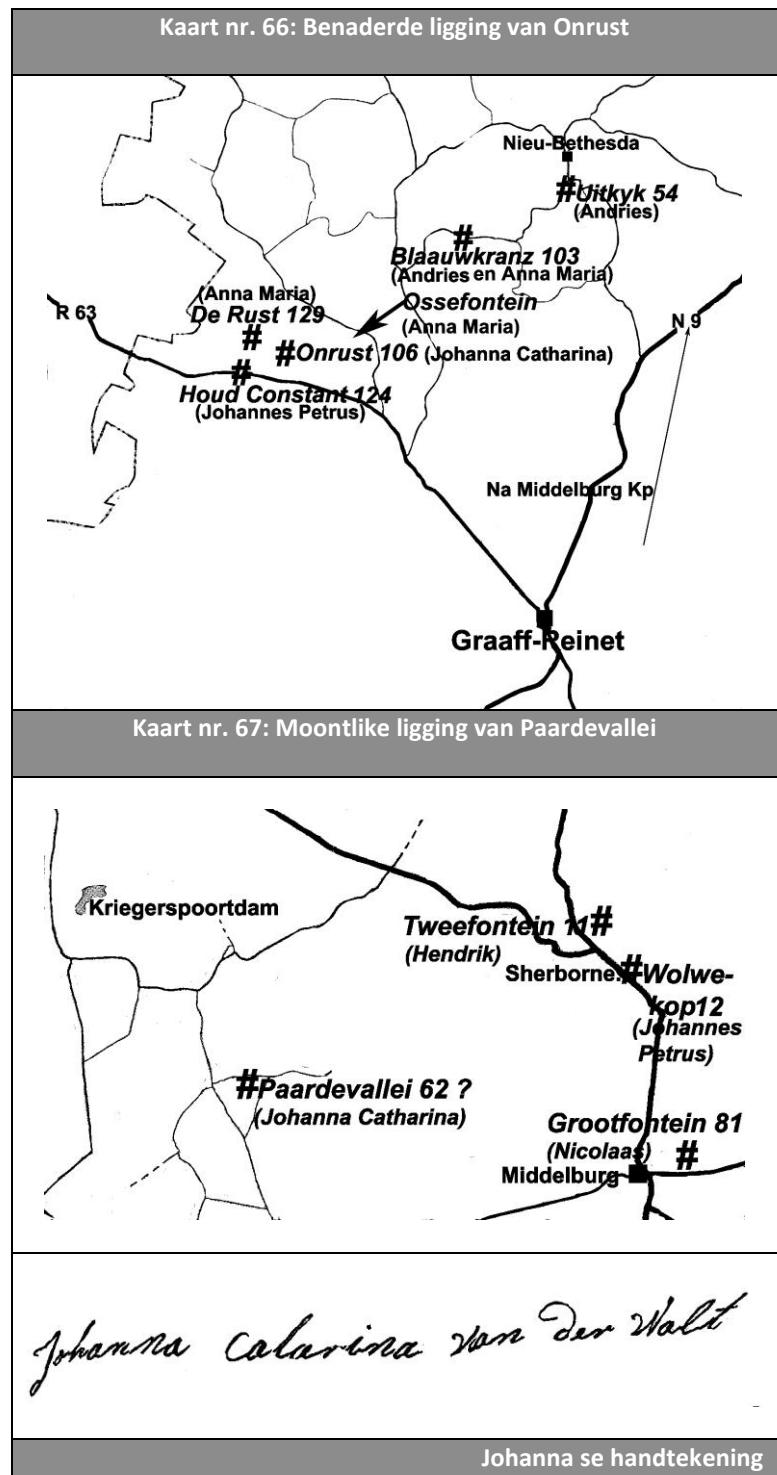

was dit 'n buurplaas van De Rust en Houd Constant waar haar suster Anna Maria en haar broer, Johannes Petrus, gewoon het.

Dit is nie bekend waar hulle oral gewoon het nadat hulle in 1778 van Onrust af weggetrek het nie. In Jan se boedel word aangetoon dat hulle die plaas **Paardevallei**²⁶³ besit. Die ligging van die plaas kon nie bo alle twyfel bepaal word nie. Daar is egter 'n plaas Paardevallei 62²⁶⁴ in die Wyk Bo-Seekoeirivier noordwes van Middelburg, KP. Die Klein Seekoeirivier vloeи deur die plaas.

Jan en Johanna het elf kinders gehad²⁶⁵:

- Piet (Petrus) Venter, getroud met Hester Sophia van der Walt – 'n niggie.
- Johanna Venter, getroud met Carel Nicolaas van der Merwe.
- Andries Venter, eers getroud met Huibrech Kruger en daarna met Anna Martha Steyn.
- Hester (Lacea) Venter, getroud met Philippus Arnoldus Olivier. (Blykbaar was sy en Jan hieronder 'n tweeling.)
- Jan Venter, getroud met Lasya Sophia van der Walt – 'n niggie.
- Hendrik Venter, getroud met Jacoba Petronella van der Walt – 'n niggie.
- Willem Adriaan Venter, agtereenvolgens getroud met Gerbrecht Elizabeth Potgieter en Hester Jacoba Lodewika Venter.
- Tjaart Petrus Venter, getroud met Johanna Elizabeth Venter – 'n niggie – en daarna met Anna Catharina Venter.
- Hercules Frederik Venter, getroud met Johanna Hendrina Catharina Venter en daarna met Engela Elizabeth Pretorius.
- Nicolaas Albertus Venter, getroud met Johanna Maria Venter.
- Jacobus Christiaan Francois Venter.

Uit die opgaafrolle hieronder blyk dit dat Jan en Johanna veeboere was wat hoofsaaklik met skape geboer het:

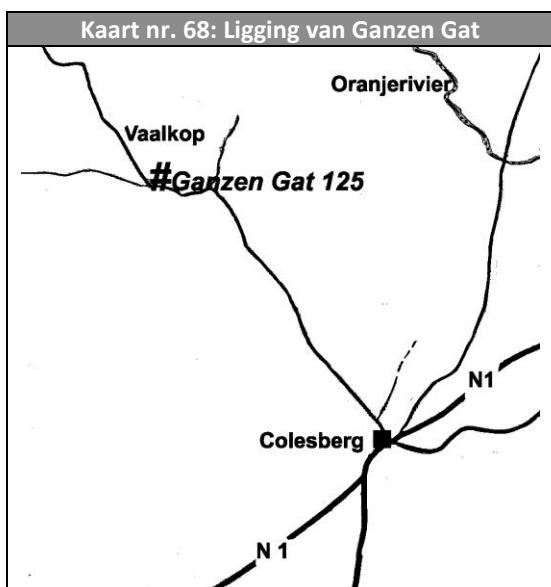
Opgaaafrolle: Jan Venter					
Jaar	1773 ²⁶⁶	1794 ²⁶⁷	1802/4 ²⁶⁸	1811 ²⁶⁹	1823 ²⁷⁰
Distrik	Drakens.	Gr-Rein.	Gr-Rein.	Gr-Rein.	Gr-Rein.
Gesin	Mans	1	1	1	1
	Vroue	1	1	1	1
	Seuns	1	8	3	
Werkers	Dogters		2		
	Manlik			6	5
	Vroulik			5	6
Slawe	Manlik				
	Vroulik				
Vee	Perde		1	1	
	Beeste	30	70	30	29
	Skape	200	900	1486	1796
	Bokke				1655
Gesaaides	Gesaai			1½	
Tarwe (Mud)	Gewen			15	
Vervoer	Wa		1	2	1
					1

Notas: Drakens. = Drakenstein/Paarl Distrik

Gr-Rein. = Graaff-Reinet Distrik

By die opgaafrol van 1811 word hulle aangetoon as wonende in die Wyk Zeekoerivier en in besit van die plaas Paardevallij.

Die gegewens is nie noodwendig heeltemal betroubaar nie, maar dien as riglyn.

Jan is op 15 Februarie 1829 oorlede. Dit is moontlik dat hy op Paardevallei oorlede is. Hy was 85 jaar oud. In haar testament van 10 Maart 1835 dui Johanna aan dat sy woonagtig is in die Wyk Seekoeirivier. Sy dui aan dat aan die egpaar se testament se voorwaardes voldoen is, aangesien die kinders almal 'n vadersdeel geërf het. Sy bemaak dan haar besittings, wat uit los goedere bestaan, aan haar kinders.

Johanna is oorlede op die plaas Gansgat in die Wyk Onder-Seekoeirivier in die Distrik Colesberg, moontlik in die ouderdom van 86 jaar. Teen 1850 behoort die plaas aan Nicolaas Albertus Venter²⁷¹, Johanna se seun. Dit is dus moontlik dat sy by hierdie seun van haar gewoon het ten tye van haar sterfe.

Nicolaas van der Walt (b8) (1756 – c. 1811)

Oriëntasie

Nicolaas is gebore in 1756 en was 54 jaar oud toe hy in 1811 oorlede is. Hy was 'n boer.

Die 21-jarige Nicolaas trou in 1778 met die 16-jarige Maria Coetzee. Sy is gebore in 1762 en is oorlede in 1849 toe sy 87 jaar oud was. Hulle het in 'n huwelik van 32 jaar elf kinders gehad.

Maria trou weer op 50-jarige leeftyd in 1813 met Stephanus Venter wat toe 58 jaar oud was. Hy is omstreeks 1755 gebore en word 77 jaar oud voordat hy oorlede is in 1832. Hulle was 19 jaar getroud en het nie as egpaar kinders gehad nie. Stephanus was voorheen getroud met Francina Johanna Susanna Kruger en het by haar in 'n huwelik van 28 jaar 12 kinders gehad.

Nota:

Die storie oor Nicolaas en sy gesin verskyn in die volgende hoofstuk.

Genealogiese gegewens

b8 VAN DER WALT, Nicolaas: *26.12.1756; ≈Kaapstad 13.2.1757; †c. Apr 1811.

x Tulbagh 13.9.1778: COETZEE, Maria Jacoba: *Piketberg 29.5.1762; ≈Graaff-Reinet 4.7.1762; †Middelburg KP Dist. Wyk Rhenosterberg Groote Fontein (Grootfontein) 29.9.1849. Dogter van Johannes Jacobus COETZEE en Johanna CLOETE.

[Maria Jacoba Coetzee trou weer:

xx Graaff-Reinet 21.2.1813: VENTER, Stephanus: *c. 1755; ≈10.2.1756; †21.9.1832. Seun van Jan Hendrik VENTER en Johanna Maria BUYS.

Stephanus Venter was voorheen getroud:

x 24.10.1784: KRUGER, Francina Johanna Susanna; *24.12.1769, ~Paarl 25.2.1770; †c. 1813. Dogter van Hendrik KRUGER en Francina CLOETE.]

¹ Van der Walt C. M., Van der Walt E. J. en Van der Walt T. S. P. Geredigeer deur Jooste, E. P. en Groesbeek I. 1989. *Die Familie Van der Walt in Suid-Afrika*. Pretoria: Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing. ISBN 0 79690 754 4.

² Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Potchefstroom: Uitgewery Lochwalt. ISBN 0 62023 218 8.

³ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 1/711.

⁴ Hulle testament is op 7 Maart 1757 vertoon volgens KAB MOOC 7/1/9 Verw. 100. Sy inventaris is egter eers op 16.10.1759 vir die eerste keer ingedien en gefinaliseer op 8 November 1759 volgens KAB MOOC 8/9 Verw. 37a en b.

⁵ TAB FK 2181.

⁶ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 1/711.

⁷ Genootskap vir die Kerkversameling. Kerkraad van die NG Moedergemeente Stellenbosch. 2004. *Palmkronieke. Annale van die Moedergemeente Stellenbosch*. Nr. 1. Versprei op CD.

⁸ Daar is verskille oor haar sterfdatum:

- Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 1/711 verstrek 7.11.1766.
- SAG 5. Bl. 95 gee 7.11.1766 of 2.1.1767.

- SAG 16. Bl. 256 verstrek 2.1.1767.
- Die datum 2.1.1767 is blykbaar afkomstig van twee van die drie inventarisse wat na haar dood opgestel is: KAB MOOC 8/3 Verw. 19, 20 en 21. Inventarisse 20 en 21 is gedateer 2.1.1767, maar daar is nie enige direkte verwysing in die inventarisse dat Johanna oorlede is op 2.1.1767 nie. Inventaris 19 is nie gedateer nie.
- Inventaris 19 dui aan dat dit opgestel is toe die Lessing-kinders Johanna Elizabeth (~25.12.1761) 5 jaar, Johannes Christiaan (* 13.1.1764) 3 jaar en Johanna Margaretha (*13.2.1767) 2 maande oud was.
- Die posisie ten opsigte van die kinders is dus soos volg:

Naam van kind	Gebore	Gedoop	Ouderdom toe Inventaris opgestel is		
b2 Johanna Elizabeth		25.12.1761	5 jaar		
b3 Johannes Christiaan	13.1.1764	26.6.1764	3 jaar		
b4 Johanna Margaretha	13.2.1767	15.2.1767	2 mde		

- Johanna Margaretha (b4) se geboortedatum (SAG 5, Bl. 97) is na beide die moontlike sterfdatums van Johanna wat hierbo verstrek is. Die verloop van twee dae tussen geboorte en doop kom ook verdag voor. In die bogenoemde inventaris KAB MOOC 8/3 Verw. 19, word Johanna Margaretha aangetoon as Johanna Weyers se kind.

⁹ SAG 5. Bl. 95

¹⁰ SAG 5. Bl. 95

¹¹ SAG 5. Bl. 95

¹² Swardt, Eric. 2000. *Die Potgieter Familie in Suid-Afrika*. Versprei deur Pretorius, Colin. Supergene 3. CD. Bl. 228.

¹³ Van der Walt C. M., Van der Walt E. J. en Van der Walt T. S. P. Geredigeer deur Jooste, E. P. en Groesbeek I. *Die Familie Van der Walt in Suid-Afrika*. Bl. 9.

¹⁴ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 53.

¹⁵ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 8.

¹⁶ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 57.

¹⁷ SAG 2. Bl. 431

¹⁸ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 54 dui aan dat Elsje Pyl die dogter was van Abraham Bastiaansz Pyl en Cornelia Claasen. Hierdie Elizabeth is egter van 'n latere geslag en volgens SAG 8. Bl. 516, gedoop op 18 Oktober 1699. SAG 2. Bl. 431 dui aan dat Elsje Pyl wat hier ter sprake is, die dogter was van Hendrik Speldenberg en Adriana Gabrielse van die Kaap.

Ball, Richard. 2006. *Transcription: Chruch Registers of the Cape Town Nederduits Gereformeerde congregation: 1665 to 1695*. Gepubliseer op die webwerf van eGGSA by e.ggsa.org. In hierdie transkripsie van die doopreksels word Elsje Pyl se ouers aangedui as Hendrick Spel[en]berg en Adriaen Gauriol.

Els, Charlie. 2010. *Die herkoms van Elsje Gerrits ...* Gepubliseer in *Familia* Volume 47, Nommer 3. Kwartaalblad van die Genealogiese Genootskap van Suid-Afrika. Bl. 151 – 171. Mn. Els maak 'n sinnvolle en waardevolle bydrae tot die ontrafeling van die herkoms van Elsje Speldenberg.

¹⁹ Colenbrander, H. T. 1964. *De Afkomst der Boeren*. Tweede Uitgawe. Kaapstad: C. Struik, Gothic Printing Company. Bl. 47.

²⁰ Leibbrandt, H. C. V. 1905. *Precis of the Archives of the Cape of Good Hope, Part 16. Requesten (Memorials)* Vol. 1. A – E. Kaapstad en London: Cape Times Limited for Government Printers.

²¹ Sleigh, D. 2004. *Die Buiteposte*. Pretoria: Protea Boekhuis. ISBN 1 86919 085 8. Bl. 291.

²² Sleigh, D. 2004. *Die Buiteposte*. Bl. 292.

²³ Leibbrandt, H. C. V. 1905. *Precis of the Archives of the Cape of Good Hope, Part 16. Requesten (Memorials)* Vol. 1. A – E. Bl. 5.

²⁴ KAB CJ 2885 Verw. 6.

²⁵ KAB CJ 2887 Verw. 11.

²⁶ KAB CJ 2887 Verw. 177.

²⁷ TANAP Project of the Nationaal Archief and Sentrum vir Besigheids- en Taaldiens. 2008. *Resolutions of the Council of Policy of the Cape of Good Hope between 1651 and 1795*. CD.

²⁸ KAB CJ 2885 Verw. 6.

²⁹ KAB CJ 2885 Verw. 6.

³⁰ KAB CJ 2887 Verw. 11.

³¹ KAB CJ 2887 Verw. 11

³² KAB CJ 2887 Verw. 177.

³³ TANAP Project of the Nationaal Archief and Sentrum vir Besigheids- en Taaldiens. 2008. *Resolutions of the Council of Policy of the Cape of Good Hope between 1651 and 1795*.

³⁴ TAB FK 2181.

- ³⁵ Madmappers DVD 1. Kaart 3220AD. GEO (WGS 84) -(20.28685005, -32.27888501) 32°16'43.99"S, 20°17'12.66"O.
Mapset: South Africa – AfricaTopo GPS topographic map series. DVDs 1 en 2. Versprei deur Madmappers.
- ³⁶ KAB RLR 11/2 Bl. [238].
- ³⁷ KAB RLR 12/3, Bl.[399].
- ³⁸ Madmappers DVD 1. Kaart 3220AD. GEO(WGS84) -(20.41106290, -32.33035015) 32°19'49.26"S, 20°24'39.83"O.
- ³⁹ KAB RLR 13 Bl. [74].
- ⁴⁰ Madmappers DVD 1. Kaart 3220AB. GEO (WGS84) -(20.29575004, -32.20473116) 32°14'26.63"S, 20°17'44.70"O.
- ⁴¹ KAB RLR 14/2 Bl. [198].
- ⁴² Madmappers DVD 1. Kaart 3220BC. GEO (WGS84) -(20.70451621, -32.22188594) 32°13'18.79"S, 20°42'16.26"O.
- ⁴³ KAB RLR 14/2 Bl. [223].
- ⁴⁴ KAB MOOC 8/9 Verw. 37a.
- ⁴⁵ KAB MOOC 7/1/9 Verw. 100.
- ⁴⁶ KAB MOOC 8/9 Verw. 37a.
- ⁴⁷ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam as noemnaam.
- ⁴⁸ KAB CJ 2892 Verw. 17.
- ⁴⁹ SAG 5, Bl. 95.
- ⁵⁰ KAB MOOC CJ 2620 Verw. 4.
- ⁵¹ KAB MOOC 8/13 Verw. 19, 20 en 21.
- ⁵² Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam as noemnaam.
- ⁵³ Afgelei van doopdatum.
- ⁵⁴ TAB FK 2175.
- ⁵⁵ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998.* Bl. 1/711.
- ⁵⁶ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998.* Bl. 1/711.
- ⁵⁷ Afgelei van doopdatum.
- ⁵⁸ TAB FK 2199.
- ⁵⁹ SAG 7, Bl. 83
- ⁶⁰ Afgelei van doopdatum.
- ⁶¹ SAG 7, Bl. 84.
- ⁶² SAG 7, Bl. 84.
- ⁶³ SAG 5, Bl. 531 – 580.
- ⁶⁴ SAG 8, Bl. 6.
- ⁶⁵ Madmappers DVD 1. Kaart 3220BB. GEO (WGS84) -(20.86969990, -32.19242521) 32°11'32.73"S, 20G52'10.92"O.
- ⁶⁶ KAB RLR 18/1 Bl.[121].
- ⁶⁷ Madmappers DVD 1. Kaart 3221AC. GEO (WGS84) -(20.96514769, -32.22369081) 32°13'25.29"S, 20°57'54.53" O.
- ⁶⁸ KAB RLR 19/1 Bl. [109].
- ⁶⁹ Madmappers DVD 1. Kaart 3220BD. GEO (WGS84) -(20.99169037, -32.31069839) 32°18'38.15" S, 20°59'30.09"O.
- ⁷⁰ KAB RLR 19/1 Bl. [108].
- ⁷¹ KAB RLR 20/2 Bl.[143].
- ⁷² Madmappers DVD 1. Kaart 3124DC. GEO (WGS84) -(24.51983040, -31.89469180) 31°53'40.89"S, 34°31'11.39"O.
- ⁷³ KAB RLR 21/1 Bl. [42].
- ⁷⁴ KAB RLR 21/1 Bl. [133].
- ⁷⁵ Madmappers DVD 1. Kaart 3124CD. GEO (WGS84) -(24.46018207, -31.91873689) 31°55'07.45"S, 24°27'36.66"O.
- ⁷⁶ KAB RLR 23/1 Bl. [107].
- ⁷⁷ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998.* Bl. 76 en 78.
- ⁷⁸ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998.* Bl. 76.
- ⁷⁹ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998.* Bl. 76.
- ⁸⁰ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998.* Bl. 1/711.
- ⁸¹ SAG 7, Bl. 84.
- ⁸² SAG 7, Bl. 84.
- ⁸³ Afgelei van doopdatum.
- ⁸⁴ TAB FK 2175.
- ⁸⁵ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998.* Bl. 2/711.
- ⁸⁶ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998.* Bl. 2/711 (Plek). Datum afgelei van doopdatum.

- ⁸⁷ SAG 14. Bl. 26.
- ⁸⁸ Afgelei van datum van Inventaris en indiening van Testament by Weeskamer (14.12.1827).
- ⁸⁹ SAG 14. Bl. 302.
- ⁹⁰ SAG 6. Bl. 78
- ⁹¹ KAB RLR 20/2 Bl. [141].
- ⁹² Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 80.
- ⁹³ KAB RLR 22/1 Bl. [92].
- ⁹⁴ Madmappers DVD 1. Kaart 3225AA. GEO (WGS84) –(25.23280477, -32.17218773) 32°10'19.88"S, 25°13'58.10"O.
- ⁹⁵ TANAP Project of the Nationaal Archief and Sentrum vir Besigheids- en Taaldiens. 2008. *Resolutions of the Council of Policy of the Cape of Good Hope between 1651 and 1795*.
- ⁹⁶ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 81.
- ⁹⁷ Madmappers DVD 1. Kaart 3224DD. GEO (WGS84) –(24.84639912, -32.95752855) 32°57'27.10"S, 24°50'47.04"O.
- ⁹⁸ Madmappers DVD 1. Kaart 3224DD. GEO (WGS84) –(24.87673741, -33.01222002) 33°00'43.99"S, 24°52'36.25" .O
- ⁹⁹ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 81.
- ¹⁰⁰ Madmappers DVD 1. Kaart 3225DD. GEO (WGS84) –(25.79783066, -32.92493206) 32°55'29.76"S, 25°47'52.19"O.
- ¹⁰¹ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 81.
- ¹⁰² KAB RLR 28/2 Bl. [97A].
- ¹⁰³ Madmappers DVD 1. Kaart 3125AC. GEO (WGS84) –(24.99750727, -31.30766781) 31°18'27.60"S, 24°59'51.03"O.
- ¹⁰⁴ KAB RLR 30 Bl. [9].
- ¹⁰⁵ KAB 1/STB 11/19 Verw. 75.
- ¹⁰⁶ Madmappers DVD 1. Kaart 3124BB. GEO (WGS84) –(24.89395435, -31.08874652) 31°5'19.49"S, 24°53'38.24"O.
- ¹⁰⁷ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 82.
- ¹⁰⁸ KAB MOOC 7/1/57 Verw. 26.
- ¹⁰⁹ KAB J 117.
- ¹¹⁰ KAB J 122.
- ¹¹¹ SAG 15. Bl. 400 plaas tussen die tweede en derde kind wat in die Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 3/711 gegee word, 'n derde kind Hester Sophia, wat in die Distrik Graaff-Reinet gebore is omstreeks 1771 en wat jong oorlede is.
- ¹¹² SAG 15. Bl. 404.
- ¹¹³ KAB MOOC 7/1/103 Verw. 123.
- ¹¹⁴ KAB MOOC 7/1/103 Verw. 124.
- ¹¹⁵ Afgelei van doopdatum.
- ¹¹⁶ TAB FK 2175.
- ¹¹⁷ KAB MOOC 7/1/66 Verw. 1. Die testament is aan die Weesheer vertoon op 7 Julie 1813.
- ¹¹⁸ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl.38/711 en SAG 15, Bl. 407, dui die huweliksdatum aan as 24.3.1767. SAG 7, Bl. 106 dui die huweliksdatum aan as 24.3.1765.
- ¹¹⁹ Afgelei van doopdatum.
- ¹²⁰ TAB FK 2148.
- ¹²¹ KAB MOOC 6/1, Vol. 3, Bl. 22.
- ¹²² Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 83.
- ¹²³ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 83.
- ¹²⁴ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 83.
- ¹²⁵ Madmappers DVD 1. Kaart 3220AB. GEO (WGS84) –(20.44790209, -32.18710896) 32°11'13.59"S, 20°26'52.45"O.
- ¹²⁶ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 84.
- ¹²⁷ Madmappers DVD 1. Kaart 3220DA. GEO (WGS84) –(20.74329181, -32.61372674) 32°36'49.42"S, 20°44'35.85"O.
- ¹²⁸ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 84.
- ¹²⁹ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 84.
- ¹³⁰ KAB 1/STB 11/19 nr. 267.
- ¹³¹ KAB 1/STB 11/19 nr. 655.

- ¹³² SAG 7. Bl. 106 – 108.
- ¹³³ KAB MOOC 7/1/33 Verw. 95.
- ¹³⁴ KAB CJ 2684 Verw. 14.
- ¹³⁵ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ¹³⁶ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ¹³⁷ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 40/711.
- ¹³⁸ TAB FK 2149, Bl. 30.
- ¹³⁹ Van der Walt C. M., Van der Walt E. J. en Van der Walt T. S. P. Geredigeer deur Jooste, E. P. en Groesbeek I. 1989. *Die Familie Van der Walt in Suid-Afrika*. Pretoria: Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing. ISBN 0 79690 754 4. Bl. 36 en 37.
- ¹⁴⁰ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 40/711.
- ¹⁴¹ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 40/711.
- ¹⁴² SAG 14. Bl. 27.
- ¹⁴³ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 40/711.
- ¹⁴⁴ SAG 14. Bl. 27.
- ¹⁴⁵ VAB MHG V 17.
- ¹⁴⁶ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 40/711.
- ¹⁴⁷ VAB MHG V 17.
- ¹⁴⁸ VAB MHG V 17 dui haar moeder aan as Martha Magdalena Kruger.
- ¹⁴⁹ KAB MOOC 6/9/19 Verw. 4126.
- ¹⁵⁰ TAB FK 2149.
- ¹⁵¹ SAG 14. Bl. 302.
- ¹⁵² SAG 6. Bl. 78.
- ¹⁵³ KAB NCD 2/10 Verw. 543. Notariële Protokol.
- ¹⁵⁴ VAB MHG V17.
- ¹⁵⁵ Hopkins, H.C. 1976. *Van der Walt, Tjaart*. Gepubliseer in De Kock, W J Hoofredakteur. 1976. *Suid-Afrikaanse Biografiese Woordeboek, Deel 1*. Kaapstad: Uitgegee vir die Raad vir Geesteswetenskaplike Navorsing deur Tafelberg-Uitgewers Beperk. Tweede Druk. ISBN 0 624 00857 6. Bl. 857.
- ¹⁵⁶ TANAP Project of the Nationaal Archief and Sentrum vir Besigheids- en Taaldiens. 2008. *Resolutions of the Council of Policy of the Cape of Good Hope between 1651 and 1795*. CD.
- ¹⁵⁷ KAB RLR 20/1 Bl. [114].
- ¹⁵⁸ KAB RLR 21/1 Bl. [117].
- ¹⁵⁹ Madmappers DVD 1. Kaart 3224CA. GEO (WGS84) –(25.03179782, -32.51550613) 32°30'55.82"S, 25°01'52.67"O.
- ¹⁶⁰ KAB RLR 22/1 Bl. [138].
- ¹⁶¹ Madmappers DVD 1. Kaart 3125CA. GEO (WGS84) –(25.09396576, -31.50366578) 31°31'50.39"S, 25°05'38.28"O.
- ¹⁶² Madmappers DVD 1. Kaart 3125CB/CA. GEO (WGS84) –(25.26838460, -31.64273653) 31°38'33.85"S, 25°16'06.18"O.
- ¹⁶³ KAB RLR 28/1 Bl. [98] en Bl. [89].
- ¹⁶⁴ Madmappers DVD 1. Kaart 3124DB. GEO (WGS84) –(24.84816032, -31.57215220) 31°34'19.75"S, 24°50"53.38"O.
- ¹⁶⁵ KAB RLR 35/1 Bl. [43].
- ¹⁶⁶ Madmappers DVD 1. Kaart 3323AC. GEO (WGS84) –(23.16652699, -33.41658146) 33°24'59.69"S, 23°09'59.50"O.
- ¹⁶⁷ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 94 en 95/711.
- ¹⁶⁸ TANAP Project of the Nationaal Archief and Sentrum vir Besigheids- en Taaldiens. 2008. *Resolutions of the Council of Policy of the Cape of Good Hope between 1651 and 1795*. CD.
- ¹⁶⁹ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 94/711.
- ¹⁷⁰ Hopkins, H.C. 1976. *Van der Walt, Tjaart*. Bl. 857.
- ¹⁷¹ TANAP Project of the Nationaal Archief and Sentrum vir Besigheids- en Taaldiens. 2008. *Resolutions of the Council of Policy of the Cape of Good Hope between 1651 and 1795*. CD.
- ¹⁷² TANAP Project of the Nationaal Archief and Sentrum vir Besigheids- en Taaldiens. 2008. *Resolutions of the Council of Policy of the Cape of Good Hope between 1651 and 1795*. CD.
- ¹⁷³ TANAP Project of the Nationaal Archief and Sentrum vir Besigheids- en Taaldiens. 2008. *Resolutions of the Council of Policy of the Cape of Good Hope between 1651 and 1795*. CD.
- ¹⁷⁴ Nasionale Museum Bloemfontein Katalogus No: GNX. Bybel van Tjaart van der Walt en Anna Martha Venter getroud 1768.
- ¹⁷⁵ Hopkins, H.C. 1976. *Van der Walt, Tjaart*. Bl. 857.

- ¹⁷⁶ Van der Walt C. M., Van der Walt E. J. en Van der Walt T. S. P. Geredigeer deur Jooste, E. P. en Groesbeek I. *Die Familie Van der Walt in Suid-Afrika*. Bl. 32. Hopkins, H.C. 1976. *Van der Walt, Tjaart*. Bl. 857 meld dat net 38 van die manskappe opgedaag het.
- ¹⁷⁷ Hopkins, H.C. 1976. *Van der Walt, Tjaart*. Bl. 857 en 858.
- ¹⁷⁸ Van der Walt C. M., Van der Walt E. J. en Van der Walt T. S. P. Geredigeer deur Jooste, E. P. en Groesbeek I. *Die Familie Van der Walt in Suid-Afrika*. Bl. 36 en 37.
- ¹⁷⁹ KAB MOOC 8/50 Verw. 7a en b.
- ¹⁸⁰ Hopkins, H.C. 1976. *Van der Walt, Tjaart*. Bl. 858.
- ¹⁸¹ Coffee, J.A. 1951. *Selfs sy hart is verwyder*. Gepubliseer in *Die Huisgenoot*. 6 April 1951.
- ¹⁸² Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 85 tot 89/711.
- ¹⁸³ Madmappers DVD 1. Kaart 3324DA. GEO (WGS84) –(24.60330088, -33.67024105) 33°40'12.87"S, 24°36'11.88"O.
- ¹⁸⁴ SAG 1. Bl. 373.
- ¹⁸⁵ KAB J 133, 161, 318, 319 en 321.
- ¹⁸⁶ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam. Hy is ook Johannes genoem in die notules van die Politieke Raad in die Kaap.
- ¹⁸⁷ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ¹⁸⁸ SAG 15. Bl. 455.
- ¹⁸⁹ TAB FK 2199.
- ¹⁹⁰ KAB MOOC 6/3 Vol. 5.
- ¹⁹¹ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 289/711.
- ¹⁹² SAG 14. Bl. 27.
- ¹⁹³ TAB FK 2208.
- ¹⁹⁴ KAB MOOC 6/9/4 Verw. 660.
- ¹⁹⁵ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 44 en 45.
- ¹⁹⁶ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 101.
- ¹⁹⁷ Madmappers DVD 1. Kaart 3224AA. GEO (WGS84) –(24.24501503, -32.04008252) 32°02'23.46"S, 24°14'41.85"O.
- ¹⁹⁸ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 101.
- ¹⁹⁹ KAB RLR 23/ Bl. [106].
- ²⁰⁰ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*.
- ²⁰¹ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 101.
- ²⁰² KAB RLR 30 Bl. [11].
- ²⁰³ Madmappers DVD 1. Kaart 3124DB. GEO (WGS84) –(24.84816032, -31.57215220) 31°34'19.75"S, 24°50'53.38"O.
- ²⁰⁴ KAB RLR 32 Bl. [116].
- ²⁰⁵ Madmappers DVD 1. Kaart 3124DB. GEO (WGS84) –(24.78402728, -31.60068444) 31°36'02.46"S, 24°47'02.50"O.
- ²⁰⁶ Madmappers DVD 1. Kaart 3319AB. GEO (WGS84) –(19.33983013, -33.18536572) 33°11'07.31"S, 19°20'23.39"O.
- ²⁰⁷ KAB 1/STB 11/19. Bl. 41.
- ²⁰⁸ Madmappers DVD 1. Kaart 3125AC. GEO (WGS84) –(25.03971270, -31.35616794) 31°21'22.20"S, 25°02'22.97"O.
- ²⁰⁹ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 103.
- ²¹⁰ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 103.
- ²¹¹ Van der Walt C. M., Van der Walt E. J. en Van der Walt T. S. P. Geredigeer deur Jooste, E. P. en Groesbeek I. *Die Familie Van der Walt in Suid-Afrika*. Bl. 55. Die datums ten opsigte van die plaas en Wolvenkop pas nie in nie en hierdie plaas word ook nie in Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*, genoem nie.
- ²¹² Madmappers DVD 1. Kaart 3124BB. GEO (WGS84) –(24.89395435, -31.08874652) 31°5'19.49"S, 24°53'38.24"O.
- ²¹³ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 103.
- ²¹⁴ KAB A 2250.
- ²¹⁵ KAB J 122.
- ²¹⁶ KAB J 161.
- ²¹⁷ TANAP Project of the Nationaal Archief and Sentrum vir Besigheids- en Taaldiens. 2008. *Resolutions of the Council of Policy of the Cape of Good Hope between 1651 and 1795*. CD.

- ²¹⁸ TANAP Project of the Nationaal Archief and Sentrum vir Besigheids- en Taaldiens. 2008. *Resolutions of the Council of Policy of the Cape of Good Hope between 1651 and 1795*.
- ²¹⁹ Van der Walt C. M., Van der Walt E. J. en Van der Walt T. S. P. Geredigeer deur Jooste, E. P. en Groesbeek I. *Die Familie Van der Walt in Suid-Afrika*. Bl. 50 – 55.
- ²²⁰ Henning, C.G. 1986. *Die kultuurontwikkeling van Graaff-Reinet (1786 – 1986)*. Lantern Julie 1986. Jaargang 35, Volume nr. 2. Bl. 135.
- ²²¹ Van der Walt C. M., Van der Walt E. J. en Van der Walt T. S. P. Geredigeer deur Jooste, E. P. en Groesbeek I. *Die Familie Van der Walt in Suid-Afrika*.
- ²²² Giliomee, Hermann. 2004. *Die Afrikaners: 'n Biografie*. Kaapstad: Tafelberg Uitgewers. ISBN 0 62404 181 6. Bl. 90 en 91.
- ²²³ Van der Walt C. M., Van der Walt E. J. en Van der Walt T. S. P. Geredigeer deur Jooste, E. P. en Groesbeek I. *Die Familie Van der Walt in Suid-Afrika*. Bl. 56.
- ²²⁴ KAB MOOC 7/1/128 Verw. 125.
- ²²⁵ KAB MOOC 7/1/128 Verw. 126.
- ²²⁶ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ²²⁷ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ²²⁸ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 448/711.
- ²²⁹ TAB FK 2149, Bl. 82.
- ²³⁰ KAB MOOC 6/9/19 Verw. 3987.
- ²³¹ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 448/711.
- ²³² Afgelei van doopdatum.
- ²³³ TAB FK 2208.
- ²³⁴ Henning, C.G. 1986. *Die kultuurontwikkeling van Graaff-Reinet (1786 – 1986)*. Lantern Julie 1986. Bl. 11.
- ²³⁵ Madmappers DVD 1. Kaart 3220AD. GEO(WGS84) –(20.41106290, -32.33035015) 32°19'49.26"S, 20°24'39.83"O.
- ²³⁶ KAB RLR 20/1 Bl.[85].
- ²³⁷ KAB RLR 22/1 Bl. [54].
- ²³⁸ Madmappers DVD 1. Kaart 3224AB. GEO(WGS84) –(24.26306683, -31.99387920) 31°59'37.97"S 24°15'47.07"O.
- ²³⁹ KAB RLR 22/1 Bl. [93].
- ²⁴⁰ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 109.
- ²⁴¹ KAB RLR 20/1 Bl. [65].
- ²⁴² Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 109.
- ²⁴³ Madmappers DVD 1. Kaart 3224DA. GEO(WGS84) –(24.65084317, -32.65243815) 32°39'08.78S, 24°39'03.04"O.
- ²⁴⁴ KAB RLR 29 Bl. [82].
- ²⁴⁵ KAB RLR 30 Bl. [105].
- ²⁴⁶ Madmappers DVD 1. Kaart 3125CD. GEO(WGS84) –(25.42012045, -31.82764430) 31°49'39.52"S, 25°25'12.43"O.
- ²⁴⁷ KAB RLR 35/2 Bl. [120].
- ²⁴⁸ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 110.
- ²⁴⁹ KAB J 111.
- ²⁵⁰ KAB J 117.
- ²⁵¹ Noemnaam onbekend. Gebruik eerste naam.
- ²⁵² Kyk na die nota wat gemaak is by die verstrekking van haar beraamde geboortedatum.
- ²⁵³ Afgelei van doopdatum. Volgens haar sterfkennis was sy 87 jaar en 3 maande oud. Daarvolgens bereken sou sy in 1752 gebore gewees het. Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998* dui aan dat sy en haar jonger suster albei c. 1752 gebore is. Hulle is egter op verskillende datums gedoop wat die moontlikheid van 'n tweeling uitsluit. Die moontlikheid is dat in hierdie geval die ouderdom verkeerd bereken is. Dit kom voor dat dit meer verantwoordbaar is om die doopdatum as vertrekpunt te neem aangesien die moontlikheid sterk is dat sy eerder in 1753 of 1754 gebore is.
- ²⁵⁴ TAB FK 2149.
- ²⁵⁵ KAB MOOC 6/9/20 Verw. 4165.
- ²⁵⁶ Van der Walt A. J. en Van Der Walt C. M. 1998. *Stamregister van die Familie Van der Walt: Geskiedenis en Genealogie 1727 tot 1998*. Bl. 449/711.
- ²⁵⁷ Afgelei van doopdatum.
- ²⁵⁸ TAB FK 2186.
- ²⁵⁹ KAB MOOC 13/1/58 Verw. 8 (In opskrif).
- ²⁶⁰ Madmappers DVD 1. Kaart 3224AB. GEO(WGS84) –(24.24159042, -31.97896180) 31°58'44.26S, 24°14'29.73"O.
- ²⁶¹ KAB RLR 21/1 Bl. [119] en 1/STB 11/19.
- ²⁶² Henning, C.G. 1986. *Die kultuurontwikkeling van Graaff-Reinet (1786 – 1986)*. Lantern Julie 1986. Bl. 144

²⁶³ KAB MOOC 13/1/58 Verw. 8.

²⁶⁴ Madmappers DVD 1. Kaart 3124BC. GEO(WGS84) –(24.66245526, -31.41651407) 31°24'59.45"S, 24°39'44.84"O.

²⁶⁵ SAG 14. Blé. 97 – 129.

²⁶⁶ KAB A2250.

²⁶⁷ KAB J 111.

²⁶⁸ KAB J 122.

²⁶⁹ KAB J 133.

²⁷⁰ KAB J 161.

²⁷⁰ Le Roux J. G., Niemandt J. J., Olivier, Mariana, Olivier, Ronel: *Bewaarders van Ons Erfenis: Colesberg*. (Versprei deur die Genealogiese Instituut van Suid-Afrika.) Bl. 21.